

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke Zondag

Abonnementsprijs : 400 fr. per jaar

Postcheckrekening N^o 3185.22

Beheer en Redactie : Mr René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

De verzoeningsrechtspleging in fiscale zaken (wet van 24 Juli 1953) en het statuut van het Openbaar Ministerie⁽¹⁾

Inleiding.

1. Met het oog op een snelle en doeltreffende opslorping van de zeer talrijke fiscale « beroepen » die bij de Hoven van beroep ingediend worden, tegen aanslagen geheven op winsten gedurende de oorlogs-jaren verwezenlijkt, heeft de wetgever een opruimingssysteem uitgedacht waaraan een gebeurlijke verzoening van de in betwisting zijnde partijen ten grondslag ligt. Deze verzoeningspogingen vertrouwdde hij aan het Openbaar Ministerie toe. De magistraat van het Openbaar Ministerie heeft de bevoegdheid van het ogenblik af dat het beroep ingediend werd tot aan de sluiting der debatten, op eigen initiatief, naar eigen goeddunken en onherroepelijk de zaken uit te kiezen waarin hij een verzoeningspoging wenselijk acht. Hij kan er, tegen zijn wil, alleen toe verplicht worden wanneer beide partijen er hem om verzoeken. Zo de verzoening beproefd wordt, is de belastingplichtige gehouden, binnen de dertig dagen vanaf het aangezekend bericht dat hem het instellen van deze rechtspleging ter kennis brengt, een in dubbel exemplaar opgestelde memorie ter griffie van het Hof in te dienen waarin hij de bezwaren moet doen kennen die hij tegen de directoriale beslissing laat gelden. Tot staving van deze bezwaren kan hij aan de memorie alle bescheiden toevoegen die hij hiertoe noodzakelijk acht.

Een exemplaar van de memorie wordt aan de bevoegde Directeur overgemaakt die, zo hij het wenselijk acht, antwoorden kan. Dit antwoord zal aan de belastingplichtige overgemaakt worden met het bericht van oproeping om ter verzoeningszitting te verschijnen, wat slechts na het verstrijken van bepaalde termijnen zal mogen geschieden. Zo de verzoening, die zowel feitelijke als juridische gegevens kan betreffen, en niet alleen de aanslag doch tevens de belastingverhogingen en de gerechtelijke interessen en gerechtskosten kan tot voorwerp hebben, tot stand komt, stelt het Openbaar Ministerie hiervan een akte

op (akte van « akkoord ») die aan de bekrachtiging van het Hof moet onderworpen worden.

Deze bekrachtiging stelt definitief een eind aan het vóór het Hof aanhangig geschil.

Zo daarentegen deze bekrachtiging niet volgt, herneemt de gewone rechtspleging haar normaal verloop vóór het Hof.

Dit zal eveneens het geval zijn wanneer de partijen op de voor de verzoening vastgestelde dag niet verschenen zijn, of wanneer de belastingplichtige zijn memorie niet tijdig ingediend heeft.

Gedurende de debatten vóór het Hof en vooraleer zij gesloten worden zal het Openbaar Ministerie nog op eigen hand een nieuwe verzoeningspoging kunnen aanwenden zo er zich een nieuwe en ernstige mogelijkheid van verzoening mocht voordoen.

Tegen de beslissing van het Openbaar Ministerie om in verzoening te roepen, tegen de weigering ervan, tegen het arrest van bekrachtiging en tegen het arrest van weigering van bekrachtiging staat geen rechtsmiddel open.

Dit zijn de bijzonderste kenmerken van deze door de wet van 24 Juli 1953 in het leven geroepen fiscale verzoeningsrechtspleging.

2. Zoals de Raad van State het in zijn advies van 25 November 1952 onderstreepte is het feit dat deze rechtspleging aan het Openbaar Ministerie toevertrouwd werd wel de voornaamste eigenschap van deze wet. (zie Parlem. Besch. Senaat 1952-53, n^o 78 — wetsontwerp, blz. 15).

Het is immers de magistraat van het Openbaar Ministerie die beslist in welke zaken de nieuwe rechtspleging zal toegepast worden, die aan de partijen bepaalde voorstellen zal doen met het doel een einde aan het geschil te stellen (afstand doen van ongegronde grieven, wijzigingen van ongegronde directoriale beslissingen... en die beletten moet dat sommige « verzoeningen » bepalingen van openbare orde zouden schenden.

Gelet op de uitzonderlijke aard van de nieuwe en buitengewone opdracht die aan deze magistraat toegekend werd, is het ons gepast gebleken de onderhavige lastgeving aan zijn grondwettelijk en wettelijk statuut te toetsen.

(1) Over deze wet zal eerlang in de Algemene Practische rechtsverzameling van de hand van dezelfde auteurs een uitvoerig commentaar gepubliceerd worden. Onderhavige studie is een aanvulling van dit commentaar.

Afdeling I.

Waarom werd de verzoening aan de magistraten van het Openbaar Ministerie toevertrouwd?

3. De memorie van toelichting van de Regering heeft deze vraag op de volgende wijze beantwoord: «deze aanduiding (van het O.M.) wordt gerechtvaardigd door de zorg voor een snellere rechtsbedeling en door de gepastheid beroep te doen op een ervaren magistraat alsmede ten slotte, door de aard zelf van de functie van het Openbaar Ministerie... Tenslotte is de magistraat van het Openbaar Ministerie krachtens zijn wettelijk statuut, er toe geroepen de uitvoering der wetten te verzekeren en diensgevolge het algemeen belang — o.m. de naleving van de wetten van bindend recht — evenzeer als het particulier belang, te vrijwaren...

Ingeval van vruchteloze verzoeningsprocedure, zal hij naderhand over een grotere vrijheid van handelen beschikken dan een magistraat behorende tot de zetel van het Hof zelf, daar deze laatste tot natuurlijke taak heeft het geschil te beslechten en te dezen wellicht bij de partijen de gedachte zou kunnen verwakken dat hij onder de indruk gebleven is van de verzoeningspoging welke onder zijn beleid mislukte. (Parlem. besch., Senaat 1952, 53, n° 78).

Die verantwoording vraagt wellicht nadere uitleg.

4. Het Openbaar Ministerie dient in alle fiscale zaken die overeenkomstig de bepalingen van de wet van 6 September 1895, waarvan enkele bepalingen, door die van 23 Juli 1953 vervangen werden, vóór het Hof van beroep aanhangig gemaakt worden, advies uit te brengen. Artikel 83 van het Wetboek van burgerlijke rechtspleging bepaalt dat o.a. aan het Openbaar Ministerie dienen medegedeeld, (met het doel zijn advies uit te lokken) «de zaken welke de openbare orde, de Staat, het domein, de gemeente... betreffen».

Daar de fiscale betwistingen «burgerlijke geschillen» zijn die de Staat betreffen, dient het Openbaar Ministerie er derhalve advies in uit te brengen. (Verbreking 23 Mei 1882, Pas. 1882, I, 293).

De wet van 25 October 1919, vervangen door die van 12 Mei 1937, heeft weliswaar tijdelijk en gedeeltelijk de bepalingen van art. 83 gewijzigd, maar slechts wat het optreden van het Openbaar Ministerie in de rechtbanken van eerste aanleg aangaat.

Wat de Hoven van beroep betreft heeft zij haar toepassingskracht behouden.

5. De Regering en de Wetgevende Macht hebben, terecht, geoordeeld dat de keuze van het Openbaar Ministerie ter zake het dubbel voordeel bood, enerzijds alle verlies van tijd of van krachtinspanning te vermijden, en anderzijds die magistraten met een taak te belasten die volkomen met hun wettelijke zending en hun beroepsmogelijkheden stroken kan.

Vermits de magistraat van het Openbaar Ministerie inderdaad in alle fiscale zaken het dossier dient te onderzoeken en zijn gemotiveerd advies aan het Hof dient kenbaar te maken, zal hij nooit nutteloos werk kunnen verrichten, daar de kennis van de bundel, die hij met het oog op een verzoening ingestudeerd had, hem naderhand, te deze toelaten zal, wanneer de zaak opnieuw aan de gewone rechtspleging onderworpen wordt, zijn advies dat reeds grondig voorbereid werd, zonder vertraging en zelfs, onmiddellijk na de debatten, ter terechtzitting, te verlenen.

6. De principes van de rechterlijke organisatie en van de rechtsbedeling lieten anderzijds bezwaarlijk toe

dat onderhavige verzoeningsopdracht aan de magistraten van de zetel toevertrouwd werd.

Zij maken deel uit van een rechtsvollege. Het is dat college, en niet een magistraat afzonderlijk die de fiscale betwistingen onderzoekt, beoordeelt en daarna beslecht.

Persoonlijke opvattingen van de zittende magistraten mogen niet bekend gemaakt worden; zij verdwijnen trouwens om plaats te maken voor de collegiale beoordeling en beslissing.

Door een magistraat van de zetel van het Hof met deze verzoeningsprocedure te belasten, en hem derhalve te verplichten zijn persoonlijke opvatting nopens het geschil aan de partijen kenbaar te maken, zouden de hierboven aangeduide principes gekrenkt geweest zijn, en in het bijzonder de geheimhouding der beraadslaging van het Hof, wanneer dit laatste ofwel over de bekrachtiging van het akkoord had moeten beslissen, ofwel een arrest over het geschil, in geval van mislukking van de verzoeningsrechtspleging, had moeten vellen.

Dit bezwaar ware voorkomen door de leiding van de verzoeningsrechtspleging toe te vertrouwen aan een raadsheer, die aan de verdere rechtspleging geen deel zou genomen hebben. Dergelijke oplossing zou evenwel het opzet van de nieuwe procedure, bespoediging en vereenvoudiging, in het gedrang gebracht hebben nu vier magistraten van de zetel in plaats van drie met de studie van de bundel waren belast geworden.

In de commissie voor Justitie van de Kamer werd in dit verband gewezen op het feit dat, zo het te vrezen valt dat de advocaat-generaal bij het uitbrengen van zijn advies zich door zijn verzoeningsvoorstellen zou kunnen gehouden achten, deze bezwaren «blijkbaar heel wat erger zouden zijn, indien de verzoeningsrechtspleging ingezet en geleid werd door een lid van de zittende magistratuur». (Verslag van de commissie voor Justitie van 7 Mei 1953, Parlem. besch. Kamer 1952, 53, n° 372, blz. 2).

Wij kunnen deze zienswijze niet volkomen bijtreden. Zij geeft immers blijken van een verkeerd begrip van de zending die ter zake aan de magistraat van het Openbaar Ministerie toevertrouwd werd.

De voorstellen die hij zal doen zullen inderdaad, steeds gesteund zijn op een in geweten objectieve beoordeling van de grieven en aanspraken der partijen, na een grondig onderzoek der feitelijke en juridische bestanddelen van de betwistingen. De verzoeningsrechtspleging laat hem niet toe de wettelijke principes van het fiscaal recht — waaraan trouwens de nieuwe wet geen wijzigingen gebracht heeft — en de onbetwistbare elementen van het geschil, over het hoofd te zien.

Er zal dus, onvermijdelijk, eenheid van opvatting en van stelling bestaan tussen de voorstellen van akkoord en het advies dat ter terechtzitting zal uitgebracht worden.

7. De voorkeur die de wetgever ter zake aan de magistraat van het Openbaar Ministerie gegeven heeft dient nog om andere redenen goedgekeurd te worden.

Wijzen wij vooreerst op de talrijke administratieve verrichtingen waarmede de verzoeningsrechtspleging zal gepaard gaan, zoals briefwisselingen met de partijen en hun advocaten, de oproeping van de partijen, de mededelingen van bescheiden, de opzoeken van adressen van de belastingplichtigen of van hun erfgenamen, het aanleggen van kaften, het houden van registers, enz.

De magistraten van het Openbaar Ministerie beschikken te dezen over de georganiseerde diensten van

de parketten-generaal en ook van de parketten van eerste aanleg in al de rechterlijke arrondissementen van het rechtsgebied van het Hof.

De magistraten van de zetel kunnen geen beroep doen op een gelijkaardige materiële bijstand.

De materiële werkzaamheden of verrichtingen die aan de verzoeningsrechtspleging onvermijdelijk verbonden zijn, tonen overigens duidelijk aan dat ze met de wettelijke zending van de zittende magistraten weinig verenigbaar zijn.

Deze laatsten hebben trouwens in burgerlijke en fiscale zaken uitsluitend of ten minste hoofdzakelijk rechtsprekende functies, zonder initiatief of impuls in de ontwikkeling van de procedure aan de dag te moeten leggen.

Ten slotte zal door de « eenheid » van het Openbaar Ministerie, de coördinering zijner bezigheden beter kunnen verwezenlijkt worden.

En deze eenheid is uiterst wenselijk in de toepassing van de nieuwe wet, al was het maar in de keuze van de zaken die aan de bijzondere rechtspleging zullen onderworpen worden.

De menigvuldige contacten die tussen de drie parketten-generaal bestaan maken zelfs zo het past een coördinering over geheel het Rijk mogelijk, zonder nochtans hierdoor de onafhankelijkheid van ieder magistraat in het gedrang te brengen.

Afdeling II.

De verzoeningstaak is de verlenging van de adviserende functie van het Openbaar Ministerie in burgerlijke zaken.

8. Het wordt doorgaans niet betwist dat het advies door een magistraat van het parket uitgebracht nadat de partijen besluiten neergelegd en gepleit hebben, van aard is om de taak van de zittende magistraten, die beslissen moeten, te vergemakkelijken en meteen de rechtsbedeling in hoge mate te dienen.

Deze magistraten komen voor de eerste maal met de betwistingen in contact, zonder hun ontwikkeling gevolgd te hebben en zonder zich een voldoende objectief oordeel gevormd te hebben ten gevolge van eenzijdige uiteenzettingen.

Zij zijn overigens volkomen onafhankelijk vermits zij niets anders te dienen en te verdedigen hebben dan de eerbied voor het recht en voor de billijkheid — wanneer het positief recht het toelaat —, en alleen de openbaring van de waarheid na te streven hebben.

Ter gelegenheid van een rede die hij op 25 Maart 1858 vóór het Hof van Verbreking uitsprak, verklaarde Procureur-generaal Leclercq dienaangaande: « Le ministère public... sentinelle placée auprès des tribunaux; pour veiller à la garde du droit, sans lequel rien ne peut durer et nul intérêt n'est légitime, il doit en embrasser constamment dans leur ensemble tous les éléments si complexes pour le reconnaître sûrement et le proclamer le premier sans hésitation ni faiblesse, au milieu des nuages dont cherchent à l'obscurcir et des obstacles que jettent dans sa marche, les passions et les intérêts les plus discords. » (B.J. 1858, blz. 674) (zie ook Fabreguettes, La logique judiciaire et l'art de juger, blz. 461, en de Lacretelle, Tableaux de talents littéraires door deze auteur geciteerd).

Het advies van het Openbaar Ministerie is somtijds van aard om de partijen — of ten minste haar raadslieden — persoonlijk te overtuigen van de gegrondheid van de thesis van hun tegenstander, daar de zaak in een nieuw en volkomen onpartijdig daglicht gesteld werd.

In sommige gevallen heeft het advies het Bestuur

der rechtstreekse belastingen aangezet zijn standpunt te wijzigen, en aan het Hof bekend te maken dat het aan een of meerdere van zijn eisen verzaakte.

9. De techniek en tevens de rechtvaardiging van de verzoeningsrechtspleging berust — gedeeltelijk althans — op hetzelfde verschijnsel.

De wetgever koestert de hoop dat de uiteenzetting van de zaak door een magistraat die ze grondig dient bestudeerd te hebben, die de rechtspraak van zijn Hof en van het Hof van Verbreking moet kennen, en die de partijen zijn gemotiveerd advies aangaande hun grieven en aanspraken zal mededelen om daarop wel bepaalde voorstellen te formuleren, een akkoord tussen hen zal kunnen uitlokken, dat het beëindigen van het geschil zal bespoedigen en meteen de belangen én van de belastingplichtige én van de Staat zal dienen.

10. De nieuwe rechtspleging biedt overigens aan de magistraat van het Openbaar Ministerie twee nieuwe middelen waardoor het hem zal mogelijk gemaakt worden zich nog beter dan in de gewone rechtspleging over de werkelijke draagwijdte van het geding in te lichten, hetgeen onbetwistbaar zijn verzoeningstaak zal ten goede komen.

Vooreerst zal hij, na kennis genomen te hebben van het dossier, de partijen kunnen verzoeken nadere uitleg betreffende bepaalde grieven, argumenten, beredeneringen of omstandigheden die onduidelijk of onvolledig zouden voorkomen, te verstrekken, wat in de gewone rechtspleging niet mogelijk is.

Daarenboven zal het persoonlijk contact dat gedurende de verzoeningszitting ontstaat tussen een magistraat die het dossier reeds ingestudeerd heeft en de partijen, van aard kunnen zijn bepaalde omstandigheden, feiten of beschouwingen, aan het licht te brengen die vroeger de aandacht noch van de magistraat, noch van de partijen hadden verwekt of konden verwekken.

De ontdekking van de rechtvaardige, wettelijke en gepaste oplossing die aan het geschil dient gegeven te worden, zal hierdoor in een grote mate vergemakkelijkt worden.

Zelfs indien de verzoeningsrechtspleging het gewenste akkoord niet tot stand brengt en het geschil derhalve zijn verder verloop, overeenkomstig de gewone rechtspleging, dient te hebben, zal ze nochtans steeds zeer nuttig geweest zijn, want zij zal aan de magistraat toegelaten hebben zich over de werkelijke draagwijdte van de betwisting en van de argumentatie dezer, een klaarder inzicht te vormen.

11. Het is nochtans vanzelfsprekend dat hij nooit in zijn advies melding zal mogen maken van de toegevingen of wijzigingen in hun eisen, grieven of aanspraken welke de partijen bereid waren te doen of toe te geven met het enig doel een einde aan de betwistingen te mogen stellen door het sluiten van een akkoord.

Een moreel en trouwens door de wetgever ondersteld principe eist dat hetgeen ter verzoeningsterechzitting gezegd of verklaard werd, met het doel geheel of gedeeltelijk een einde aan de betwistingen te stellen, nooit van aard kan zijn de stelling van de partijen vóór het Hof te verzwakken of te ondermijnen.

Afdeling III.

De onafhankelijkheid van de magistraat van het Openbaar Ministerie in zijn verzoeningsopdracht.

1. Begripsomschrijving.

12. De verzoeningsopdracht van de magistraat van

het Openbaar Ministerie is van dezelfde aard als degenen die hij bij het uitbrengen van een advies « in burgerlijke zaken » vervult.

Zoals hierboven reeds aangetoond, berust zij op deze grondslag en is zij in zekere zin haar verlenging.

Wanneer het Openbaar Ministerie kennis neemt van een geding en er zijn advies over uitbrengt, treedt het uitsluitend als dienaar van het recht en van de waarheid op.

Het is geen « partij » in azke. Het oefent een rechterlijke functie uit gelijk aan die van de zittende magistraat. De zending die de Natie het toevertrouwd zal het naar geweten, zijn enige meester, vervullen.

13. In tegenstrijd nochtans met hetgeen te dikwijls gemeend en zelfs verklaard of geschreven wordt, bestaat er een rechtsstreekse band tussen de magistraat en de Natie en niet een onrechtstreeks contact langs het Parlement of de Wetgevende macht om (zie hieronder).

Procureur-generaal M. Leclercq schreef dienaangaande dat de openbaarheid der terechtzittingen en de verplichting de rechterlijke beslissingen te motiveren, aan de Natie toelaat op voortdurende wijze in betrekking te blijven met de rechterlijke macht: « l'âme de la Nation est l'opinion publique qui par la publicité des audiences et l'obligation de motiver controle le pouvoir judiciaire. » (M. N. Leclercq: Un chapitre du droit constitutionnel des belges, in B. J. 1889, blz. 1307).

Die onafhankelijkheid van de advies uitbrengende magistraat van het Openbaar Ministerie werd meermaals door de rechtsleer en zelfs door verklaringen gedaan vóór de wetgevende Kamers door de Minister van Justitie onderstreept (zie nl. M. N. Leclercq, op. cit., blz. 1304; M. J. Lameere, « Du ministère public partie jointe à l'audience civile », blz. 16; Hayoit de Termicourt, « Propos sur le ministère public », blz. 24 en 30; Schuermans, « Indépendance du Ministère Public », B. J. 1888, p. 1059; verklaringen van de heer Minister De Lantsheer, Parlem. Hand., 1876, blz. 169).

Zij kan immers niet betwist worden vermits de magistraat van het Openbaar Ministerie wanneer hij aldus handelt, als lid van de rechterlijke macht optreedt.

Aangezien de magistraat onafhankelijk is, kan noch de wetgevende macht, noch de uitvoerende macht hem bevelen of richtlijnen geven of van hem zelfs rechtvaardigingen of uitleggingen eisen. Zijn burgerlijke aansprakelijkheid of die van de Staat kunnen zelfs niet in het gedrang gebracht worden.

14. Die essentiële principes worden te dikwijls uit het oog verloren.

Zelfs vooraanstaande personaliteiten hebben ze misvormd of op volstrekt verkeerde wijze toegepast of geïnterpreteerd. Eudore Pirmez en Sainteclotte, hebben namelijk vóór de Kamer in 1876 en in 1887 verklaard dat de magistraten van het Openbaar Ministerie de agenten van de uitvoerende Macht en de tegenstanders der partijen waren (!!) (zie Ch. Laurent, « De la suppression des avis du ministère public » in B. J. 1889, blz. 1315 en 1316; Jottrand, *Les juges d'un peuple libre*, blz. 36-37).

Meerdere oorzaken liggen ten grondslag aan deze verwarringen, o.a.:

a) het kies en zelfs ingewikkeld statuut van het Openbaar Ministerie waardoor het nu eens met uitvoerende en dan weer met rechterlijke functies belast wordt;

b) de bijzondere eigenschappen van die instelling die zuiver nationaal is en derhalve geen vergelijking met het Openbaar Ministerie van andere landen dult.

(In Spanje, Zweden, de Verenigde Staten van Amerika, kan het Openbaar Ministerie als advocaat van de Staat optreden. In België ligt die opdracht buiten zijn wettelijke bevoegdheid. In Frankrijk zijn de officieren van het Openbaar Ministerie « ambtenaren van de uitvoerende macht bij de Hoven en Rechtbanken » in België niet);

c) de aard van de zaken die krachtens artikel 85 Rv. aan het Openbaar Ministerie dienen medegedeeld te worden.

Die zaken zijn, immers, diegene die de openbare orde, de Staat, het domein, de gemeente... betreffen, of waarvan een der partijen een onbekwame is.

15. Men is geneigd hieruit af te leiden dat de magistraat van het openbaar ministerie steeds verplicht zou zijn op te treden om die bepaalde belangen te verdedigen en steeds argumenten of beschouwingen in hun voordeel te doen gelden. Men zou inderdaad kunnen denken dat vermits de andere zaken en namelijk diegene waarin slechts particuliere belangen betrokken zijn, niet, op verplichte wijze mededeelbaar zijn, het Openbaar Ministerie de plicht zou hebben de advocaat van het algemeen belang of van datgene van de onbekwamen te zijn.

De wetgever heeft weliswaar terecht geoordeeld dat het Openbaar Ministerie van die zaken diende kennis te nemen, ten einde namelijk te onderzoeken en na te gaan of de belangen van de openbare orde, van de Staat..., die trouwens iedereen ten goede komen, en die van de onbekwamen, welke de bezorgdheid van de gemeenschap moeten verwekken, op voldoende en gepaste wijze verdedigd en beschermd werden, ten einde desnoods de noodzakelijke aanvullende argumenten in zijn advies aan het Rechtscollege kenbaar te maken. (Ten opzichte van de zaken die de Staat betreffen werd die bijzondere opdracht in een omzendbrief van 24 Maart 1884 van de heer Minister van Justitie onderstreept.)

Procureur-generaal Lameere schreef dienaangaande: « Le ministère public... ayant pour devoir, en émettant son avis sur des causes particulières, de défendre l'intérêt social dont il est l'organe, a pour mission essentielle de mettre en lumière un aspect du litige que dans leurs plaidoyers, personnels de leur nature, les parties sont disposés à laisser dans l'ombre ». (op. cit. blz. 17). Gelijkaardige beschouwingen werden door Procureur-generaal Hayoit de Termicourt uitgedrukt (op. cit. blz. 52).

Maar dat beduidt geenszins dat de magistraat een « partij » wordt en dat hij derhalve uitsluitend die beschouwingen of argumenten zou moeten of mogen kenbaar maken die voor de Staat, het domein... de onbekwamen nuttig zouden zijn.

Hierdoor zou hij trouwens aan zijn plichten te kort komen, en het vertrouwen dat hem door de Natie verleend werd, op grove en zware wijze schenden.

De Natie plaatst inderdaad de collectieve belangen niet voor de private belangen. Zij legt aan het Openbaar Ministerie de plicht op, het recht, de billijkheid en de waarheid te dienen.

Ten einde die rechterlijke opdracht te vervullen, moet de magistraat adviseren ten gunste van de partij hem door het recht, de billijkheid en de waarheid aangeduid.

Het Hof van Verbreking heeft in zijn arrest van 23 Mei 1882 (Pas. 1882, I, 293) toepassing gemaakt van die principes in een fiscale zaak. Het verklaarde immers impliciet dat de magistraat van het Openbaar Ministerie de plicht had de fiscale wetten te doen eerbiedigen en derhalve te vragen dat de Schatkist

slechts die belastingen zou bekomen die *wettelijk* verschuldigd zijn.

16. De onafhankelijkheid van het advies uitbrengend Openbaar Ministerie vindt haar grondslag in de grondwet. Men beschouwt ze gewoonlijk als een uitvloeisel van het principe der scheiding der machten.

Dat principe wordt thans weliswaar door de meerderheid van de rechtsleer aangezien. (zie namelijk Bourdeau, *Traité de science politique*, dl. II, blz. 248, en dl IV, blz. 315 en volg.; Mirkine Guetzevitch, *La séparation des pouvoirs, La pensée politique et constitutionnelle de Montesquieu*, Bicentenaire de l'esprit des lois, blz. 161).

En die zienswijze wordt thans bijna overal bevestigd door het onderzoek van de werkelijke betrekkingen bestaande tussen de Regeringen en de Parlementen.

De staatsmacht is overigens wezenlijk één.

Maar de wil van het Nationaal Congres en onze grondwettelijke techniek zijn duidelijk (zie namelijk Bourquin, «La protection des droits individuels», blz. 9; Hayoit de Termicourt, op. cit. blz. 13).

De grondige overwegingen van Montesquieu indachtig («Il n'y a point encore de liberté si la puissance de juger n'est pas séparée de la puissance législative et de l'exécutive. Si elle était jointe à la puissance législative, le pouvoir sur la vie et la liberté des citoyens serait arbitraire, car le juge serait législateur. Si elle était jointe à la puissance exécutive, le juge pourrait avoir la force d'un oppresseur.» *Esprit des Lois*, Liv. XI, ch. IV), hebben zij de rechterlijke functie aan wel bepaalde natie-organen toevertrouwd — de hoven en rechtbanken en hun magistraten — en hebben alle inmenging vanwege andere overheden of staatsorganen verboden.

Zij hebben zelfs uitdrukkelijk aan de hoven en rechtbanken de hoedanigheid van «Staats-Macht» verleend.

Rechtsleer en rechtspraak hebben steeds onze grondwet op die wijze geïnterpreteerd of toegepast. (Zie namelijk Jottrand *Les juges d'un peuple libre*, blz. 9.)

De magistraten van de rechterlijke orde oefenen hun grondwettelijke functie uit krachtens een bevoegdheid die hun rechtstreeks door de Natie zelf toevertrouwd werd. Zij zijn derhalve ten opzichte van het wetgevend of uitvoerend orgaan van de Natie volstrekt onafhankelijk.

Indien in Frankrijk doorgaans aangenomen wordt dat de rechterlijke functie deel uitmaakt van de Uitvoerende Macht, kan die opvatting ongetwijfeld ten opzichte van ons grondwettelijk stelsel niet gedeeld worden.

Sectie 1.

Onafhankelijkheid van het Openbaar Ministerie ten opzichte van de regering (Uitvoerende Macht).

17. De magistraten van het Openbaar Ministerie zijn in de uitoefening van hun strafrechtelijke en burgerlijke bevoegdheden met een dubbele hoedanigheid bekleed.

Vóór de Wetgevende Kamers werd uitdrukkelijk verklaard dat zij nu eens als «agent van de uitvoerende macht» optreden, dan eens «deelnemen aan de rechtsbedeling» en derhalve organen van de rechterlijke macht zijn. (Zie verslag van de commissie door het Koninklijk Besluit van 22 Januari 1953 belast met de herziening van de wettelijke en reglementaire bepalingen betreffende de rechterlijke inrichting, Parl. Hand. Kamer, 1855-1856, blz. 1612-1613, B. J. 1856, blz.

933). In deze hoedanigheid zijn ze aan niemand ondergeschikt.

Deze opvatting, nader verklaard en uitgelegd door de rechtsleer, werd op merkwaardige en bondige wijze door de toenmalige procureur-generaal Hayoit de Termicourt samengevat:

«En tant qu'il met l'action publique en mouvement et la dirige par la procédure écrite, jusqu'à son terme c.-à-d. jusqu'à ce qu'elle soit épuisée par une décision définitive, le ministère public exerce une fonction du pouvoir exécutif, en tant qu'il assiste le juge et l'éclaire sur l'interprétation de la loi dont l'exécution est poursuivie et sur son application à la contestation déférée par l'action au juge, il exerce une fonction judiciaire» (o.c. blz. 26).

In de uitoefening hunner functies van uitvoerende aard worden zij in zekere mate, ten minste, aan het gezag en aan het toezicht van de Minister van Justitie onderworpen.

Wanneer zij rechterlijke functies waarnemen, zijn zij volstrekt onafhankelijk.

Zij zijn overigens steeds de «agenten» van de wet (van het recht) en niet van de uitvoerende macht, zelfs in hun bevoegdheden van uitvoerende aard. (Ortolan et Ledeau, dl I, blz. LXVIII.)

De openbare vordering (repressieve en burgerlijke, wanneer zij als eisende of verwerende partij optreden en niet slechts «advies uitbrengen») «behoort aan de Natie...», zij wordt in haar naam uitgeoefend» (B. Jottrand, o.c., blz. 35).

18. Wanneer zij uitvoerende functies uitoefenen worden zij weliswaar aan het toezicht, de impuls en de tuchtmacht van de Minister onderworpen, maar niet wanneer zij rechterlijke functies bekleden, te weten wanneer zij «advies» uitbrengen. (Le roi peut révoquer les officiers du ministère public; ce pouvoir ne peut concerner que le délégué du pouvoir exécutif, jamais il ne peut atteindre le magistrat concourant à l'application des lois». *Un chapitre du droit constitutionnel des belges*, M. N. J. Leclercq in B. J., 1889, blz. 1304.)

De heer Lejeune, Minister van Justitie, verklaarde insgelijks vóór de Wetgevende Kamers dat de Minister een onverschoonbaar misbruik van recht zou plegen, indien hij zijn interpretatie van de wet aan de magistraat zou willen opleggen (Hayoit de Termicourt, op. cit. blz. 40).

19. Het Openbaar Ministerie is derhalve op dit stuk volkomen onafhankelijk, zonder dat deze vrijheid noch door de principes van de inrichting van het Openbaar Ministerie (in het bijzonder zijn «eenheid» en zijn hiërarchische organisatie), noch door de tuchtmacht van de Minister van Justitie in het gedrang kan gebracht worden.

Sectie 2.

De onafhankelijkheid van de magistraat van het Openbaar Ministerie ten overstaan van de hiërarchische inrichting van zijn ambt.

20. Artikel 42 van het decreet dd. 6 Juli 1810 bepaalt dat al de functies van het Openbaar Ministerie in het bijzonder en persoonlijk aan de procureur-generaal toevertrouwd worden en dat de advocaten-generaal en de substituten procureur-generaal slechts aan de uitoefening van die functies deelnemen onder de leiding van de procureur-generaal.

Maar dat principe beduidt geenszins dat wanneer een magistraat *rechterlijke* functies vervult hij de

onderrichtingen van zijn hiërarchische meerdere te eerbiedigen heeft, en nl. bij het uitbrengen van zijn advies zich naar dezès opvatting of bevelen te gedragen heeft.

Indien het principe van de « eenheid » of van de hiërarchie op deze wijze opgevat wordt, dan zou de onafhankelijkheid van het Openbaar Ministerie, zoals ze door de Grondwet en door de wet erkend werd, in werkelijkheid onbestaande of ten minste ernstig aangetast zijn, daar zij inderdaad nog slechts in hoofde van een magistraat — de procureur-generaal — zou voorhanden zijn. De dagelijkse en menigvuldige functies aan de andere magistraten, ter terechtzittingen, toevertrouwd, zouden hun rechterlijk en volstrekt onafhankelijk karakter verliezen, om in onpersoonlijke en tevens ondergeschikte en leidzame functies te vervallen.

21. De Nederlandse wetgever heeft dit gevaar ingezien en te dezen verklaard dat al de magistraten van het Openbaar Ministerie onafhankelijk dienden te blijven en een persoonlijke opdracht in geweten moeten waarnemen « volgens de memorie van toelichting op de artikelen 8 en 9, heeft de wet aan de hogere ambtenaren niet het recht willen geven invloed te oefenen op de inhoud van de door hunne ondergeschikten ter terechtzitting te nemen vorderingen... » (A. J. Blok en L. Ch. Besier, Het Nederlandsch strafproces, eerste druk, blz. 74).

22. De procureur-generaal verliest hierdoor zijn recht van « leiding » niet.

Hij kan en mag zijn magistraten aan die kamers van het Hof hechten, waar hij hun tegenwoordigheid gepast oordeelt (art. 44 decreet 6 Juli 1810).

Hij mag ze eveneens verzoeken hem de adviezen mede te delen die zij voornemens zijn te verlenen om gebeurlijk persoonlijk de zetel van het Openbaar Ministerie te bezetten, ten einde zijn eigen opvatting kenbaar te maken (artikelen 48 en 49 van het decreet 6 Juli 1810).

Hij zou desgevallend ook de gelegenheid hebben zijn magistraat te verzoeken aan de rechtbank of het hof kennis te geven van zijn persoonlijk advies; maar deze laatste zou dan steeds het recht behouden en zelfs de plicht hebben zijn opvatting uiteen te zetten indien hij deze van de procureur-generaal niet bijtreedt.

Sectie 3.

Onafhankelijkheid van het Openbaar Ministerie en de tuchtmacht.

23. Hierboven werd reeds aangetoond dat de tuchtmacht van de procureur-generaal, van de Minister van Justitie of van de Koning (art. 101 Grondwet; artt. 60, 61, 62ter wet van 20 April 1810, gewijzigd door het K. B. n° 184, van 5 Juli 1935) principieel krachteloos is ten opzichte van de rechterlijke functies van de magistraat van het Openbaar Ministerie (zie M. N. J. Leclercq, op. cit., blz. 1304).

24. Het is slechts en uitsluitend wanneer, objectief, een werkelijk misbruik van zijn onafhankelijkheid ten laste van de magistraat zou kunnen gelegd worden, dat de tuchtmacht kan optreden. Georges Vedel schrijft dienaangaande dat de onafhankelijkheid van de magistraat « een grens vindt in zijn kwade trouw... of in zijn kleinmoedigheid » (*Le contrôle juridictionnel des mesures disciplinaires frappant les magistrats du Parquet*, *Le Pouvoir judiciaire*, October 1953, blz. 6).

Procureur-generaal Hayoit de Termicourt oordeelt

insgelijks dat de procureur-generaal die volledig onafhankelijk is wanneer hij de openbare vordering instelt, nochtans aan de tucht van de Uitvoerende Macht zal onderworpen worden « indien de beweegredenen van zijn beslissing slecht waren, of indien hij blijk van lichtzinnigheid of van roekeloosheid gegeven heeft » (op. cit., blz. 38, vertaling).

Sectie 4.

Onafhankelijkheid van het Openbaar Ministerie ten opzichte van de Wetgevende Macht.

25. Hier ook dient het statuut van het Openbaar Ministerie uitsluitend aan onze nationale grondwettelijke en wettelijke principes getoetst te worden.

Duguit schrijft dat de uitvoerende en de rechterlijke « overheden » onder het hoge toezicht van de Wetgevende Kamers geplaatst worden. (*La séparation des pouvoirs*, aangehaald door B. Mirkine Guetzevitch, op. cit., blz. 171.)

Sir Theobald Mathew toont dat de Engelse *Director of Public prosecutions* aansprakelijk is jegens het Parlement. (*The office and duties of the Director of Public prosecutions*, London 1950, blz. 14 en 15.) Doch de *Director of public prosecutions* is geen orgaan van de rechterlijke overheid, maar eerder een ambtenaar van de Uitvoerende Macht (zie *Novells, Procédure pénale*, dl II, vol. II, Droit comparé, n° 197).

De wetgevende macht en de rechterlijke macht dienen hun wederzijdse onafhankelijkheid, door de Grondwet bepaald, te eerbiedigen. De rechterlijke macht is aan de wetgevende niet ondergeschikt.

De hoven en rechtbanken beslissen, de magistraten van het Openbaar Ministerie adviseren, namens de Natie, zoals de wetgevende macht ook haar bijzondere opdracht rechtstreeks van de Natie ontvangen heeft.

Hun beslissingen en adviezen kunnen derhalve niet aan critiek onderworpen worden vóór de wetgevende macht, noch het voorwerp uitmaken van een bespreking, van een resolutie, van een motie of van een interpellatie.

Een studie verschenen in Belgique Judiciaire heeft zulks op merkwaardige wijze onderlijnd :

« L'édifice entier de nos libertés repose sur la séparation absolue du pouvoir législatif et du pouvoir judiciaire. L'harmonie qui doit exister entre ces deux pouvoirs ne peut s'accomplir qu'à la condition que l'un ne se fasse pas le contradicteur irréfléchi de l'autre et s'abstienne d'aspirer à l'omnipotence. La prospérité de l'état n'est qu'à ce prix »... (B. J. 14 December 1845).

Procureur-generaal P. Leclercq heeft op hetzelfde grondbeginsel aangedrongen in de rede die hij op 2 October 1911 uitspraak (*Discours sur le pouvoir judiciaire*, *La Pensée juridique du Procureur Général Paul Leclercq*, dl I, blz. 26).

26. Dit neemt echter niet weg dat sommige beslissingen of houdingen van de magistraten van het Openbaar Ministerie vóór de Wetgevende Kamers en in overeenstemming met de grondwettelijke principes, het voorwerp van besprekingen, van een interpellatie en van het stemmen van een resolutie kunnen uitmaken.

Dat kan echter slechts in het kader van de ministeriële politieke aansprakelijkheid en van de grondwettelijke principes van het parlementair stelsel geschieden.

De leden van de regering zijn aan een voortdurend toezicht vanwege de Wetgevende Kamers onderworpen.

Dit toezicht strekt zich uit tot al de daden, beslissingen, verzuimen, houdingen die in hun bevoegdheid of in die van hun ondergeschikten liggen, en waarop zij hun invloed uitgeoefend hebben of konden uitoefenen.

Het blijft logischerwijze vreemd aan al hetgeen buiten de actiesfeer van de Minister valt.

Deze laatste kan derhalve vóór de Kamers ter verantwoording geroepen worden, ofwel omdat hij aan een procureur-generaal een bevel tot het instellen van de openbare vordering gegeven of niet gegeven heeft, ofwel omdat de uitvoerende macht niet zou opgetreden zijn ten opzichte van een magistraat van het Openbaar Ministerie die een tuchtfout zou gepleegd hebben.

Het Nationaal Congres, op tussenkomst van Lebeau, heeft de magistraten van het Openbaar Ministerie afzetbaar verklaard ten einde de ministeriële aansprakelijkheid mogelijk te maken, in het bijzonder in politieke misdrijven. Het oordeelde dat het Parlement toezicht diende uit te oefenen over de wijze waarop de openbare vordering ingesteld werd.

Stippen wij aan dat de ministeriële aansprakelijkheid slechts in het gedrang kan gebracht worden indien de minister er toe bekwaam was om het Openbaar Ministerie te verplichten die openbare vordering in te stellen. (Van Overloop, *Exposé des motifs de la constitution*, blz. 636; Jottrand, op. cit., blz. 34; R. Warlomont, *L'indépendance du ministère public en Belgique*, in *Le Pouvoir judiciaire*, 3 Febr. 1949).

Hierboven werd aangetoond dat de Minister dergelijk bevel geven kan.

Hij zal echter politiek niet aansprakelijk zijn indien het initiatief van de vervolging door een magistraat van het Openbaar Ministerie zelf genomen werd.

Minister Lejeune verklaarde in 1890: «Il est évident que des poursuites exercées par les parquets n'engagent pas la responsabilité ministérielle» (zie Hayoit de Termicourt, op. cit., blz. 37).

De Minister kan immers geen bevel geven van niet te vervolgen.

Wanneer het Openbaar Ministerie een advies uitbrengt in burgerlijke zaken, kan de Minister hierover niet ter verantwoording geroepen worden. De magistraat is immers volkomen onafhankelijk.

Sectie 5.

De burgerlijke aansprakelijkheid van het Openbaar Ministerie.

27. Vermits het Openbaar Ministerie in de gewone fiscale procedure slechts een advies uitbrengt, en het rechtscollege beslist, terwijl het in de verzoeningsprocedure slechts voorstellen doet, waarover de partijen zelf beslissen, kan het moeilijk de «oorzaak» zijn van de schade die uit die beslissing zou kunnen voortvloeien.

28. Zelfs indien mocht aangenomen worden dat het die oorzaak verwekt heeft, dan nog zou zijn persoonlijke burgerlijke aansprakelijkheid, noch die van de Staat (in de brede betekenis en niet slechts de Uitvoerende Macht bedoelende) kunnen in het gedrang gebracht worden.

Het Openbaar Ministerie neemt immers deel aan de uitoefening van de rechterlijke functie (zie Cyr. Cambier, *La responsabilité de la puissance publique*, blz. 352) en die bedrijvigheid kan de burgerlijke aansprakelijkheid niet uitlokken, anders zou de magistraat zijn onafhankelijkheid en de daartoe noodzake-

lijke volkomen vrijheid zich aan het gebod van zijn geweten te onderwerpen, verliezen. Zijn wil zich naar dit gebod te gedragen zou immers door de vrees een wettelijke fout te begaan, geremd worden.

De autonomie van de rechter (en derhalve die van het Openbaar Ministerie) schrijft C. Cambier, wordt overigens gerechtvaardigd door de noodwendigheden van het ambt (van de openbare dienst), dat de ontdekking en de verwezenlijking van de wettelijke waarheid moet nastreven (op. cit., blz. 350; zie ook blz. 352, 371).

29. Dat principe wordt doorgaans aangenomen en zelfs als onbetwistbaar aangezien, niet alleen in België (een uitzondering nochtans voor de theorie van R. Marcq, die oordeelt dat de burgerlijke aansprakelijkheid zou kunnen uitgelokt worden telkens wanneer het principe van het gewijsde er zich niet tegen verzet. De noodzakelijke gelijkheid van de individuen voor de te dragen lasten, principe de l'égalité des charges, zou die oplossing noodzakelijk maken, *La responsabilité de la puissance publique*, blz. 397), maar ook in Frankrijk (opvattingen nl. van Bonnard, Hauriou, Waline, Teisier, Rolland) en in Engeland (zie Pollock's Law of Torts, 14th. edition, blz. 92 en 93; E. W. Ridges, *Constitutional law*, eighth edition by G. A. Forrest, London 1950, blz. 338).

30. Een enkele uitzondering wordt op het principe van de onschendbaarheid van de magistraat gemaakt namelijk die voorzien door de artikelen 505 en volgende van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, waardoor de rechtspleging van het verhaal op de rechter geregeld wordt, verhaal waaraan het Openbaar Ministerie eveneens blootgesteld is. (Cass. Fr., 17 April 1907, Rec. Dall., 1907, I, 398).

Sectie 6.

Onafhankelijkheid van het Openbaar Ministerie in zijn verzoeningstaak.

31. Bij het volbrengen van deze taak vervult de magistraat van het Openbaar Ministerie een zending die aan dezelfde eigenschappen beantwoordt als diegene die hij in burgerlijke zaken te volbrengen heeft.

Hier ook beschikt hij over een volledige onafhankelijkheid en zal hij geen andere doeleinden nastreven dan die van de toepassing van het recht en meteen van de navorsing van de waarheid.

In het volbrengen van deze taak kent hij evenmin een andere meester dan zijn geweten en staat hij tegenover de regering, de Uitvoerende Macht en de Wetgevend Macht volledig onafhankelijk.

F. DUMON,

Advocaat-Generaal bij het Hof van Beroep te Gent, Professor aan de Vrije Universiteit te Brussel.

G. STEVIGNY,

Substituut-Procureur-Generaal bij het Hof van Beroep te Gent.

VLAAMSE JURISTEN

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

RECHTSPRAAK

HOF VAN VERBREKING

1e Kamer. — 5 Juni 1953.

Eerste Voorzitter: M. Louveaux.

Raadsheer - Verslaggever: M. Piret.

Eerste advocaat - generaal: M. Hayoit de Termicourt.

Advocaat: Mr Della Faille D'Huyse.

Vennootschap zonder rechtspersoonlijkheid. — Misdrijf van een der vennoten tegen de Staat. — Art. 223 decies W. v. S. — Verbeurdverklaring van het onverdeeld aandeel van een niet schuldige vennoot tot het bedrag van de door hem uit de bedrijvigheid van de dader verkregen winst. — Geen verhaal van de Staat op het overige vermogen van de niet schuldige vennoot.

De omstandigheid, dat de in art. 123ter W. v. S. omschreven verbeurdverklaring en de veroordeling tot schadevergoeding wegens het door het misdrijf aan de Staat toegebrachte nadeel, welke tegen de schuldige zijn uitgesproken, onderscheiden zijn en de tenuitvoerlegging van de ene niet in de plaats kan treden van de tenuitvoerlegging van de andere, brengt niet met zich mede, dat de niet schuldige vennoot krachtens art. 123decies, lid 2, burgerlijk aansprakelijk kan worden gehouden ten belope van een hoger bedrag dan het hem door de ongeoorloofde daad opgebrachte; uit de tekst van voormeld lid evenals uit de daarin vervatte verwijzing naar het vorige lid blijkt duidelijk, dat de niet schuldige vennoot persoonlijk niet gehouden is boven de winst, die de bedrijvigheid van de schuldige vennoot hem heeft verschafft, zowel wat de tegen laatstgenoemde uitgesproken veroordeling tot schadevergoeding aangaat als wat de veroordeling tot geldboete, verbeurdverklaring, teruggave of kosten betreft.

Wanneer de tenuitvoerlegging van de verbeurdverklaring welke is uitgesproken tegen de vennoot ener handelsvennootschap zonder rechtspersoonlijkheid op grond van een misdrijf tegen de Staat, mede is geschied op het onverdeelde aandeel, hetwelk een niet schuldige vennoot in de goederen der vennootschap bezat, voor een bedrag, dat gelijk is aan de winst, welke aan laatstgenoemde is verschafft door de bedrijvigheid van de schuldige vennoot, is de Staat niet gerechtigd krachtens art. 123decies, lid 2, W. v. S. verhaal te zoeken op het overige vermogen van de niet schuldige vennoot.

Belgische Staat (Minister van Financiën)
t/ Wwe Rixhon-James.

Gelet op het bestreden arrest, de 16de Mei 1952 gewezen door het Hof van Beroep te Luik;

Overwegende dat uit het bestreden arrest en uit de andere bij de voorziening gevoegde rechtsplegingsstukken blijkt dat aanlegger, enkel steunende op art. 123 decies, lid 2, van het Wetboek van Strafrecht, verweerster gedagvaard heeft ten einde haar te horen veroordelen om hoofdelijk met Rixhon Henri te betalen een deel, namelijk 263.622 frank, van de som van 2.000.000 frank, waartoe deze bij arrest van het Militair Gerechtshof was veroordeeld als schadevergoeding jegens de Staat, zulks op grond van inbreuk op art. 115 van het Wetboek van Strafrecht; dat dit misdrijf door Rixhon was gepleegd bij gelegenheid van een verrich-

ting, behorende tot de bedrijvigheid van een handelsvereniging zonder rechtspersoonlijkheid, waarvan, behalve Rixhon Henri, verweerster en Rixhon Ernest deel uitmaakten; dat Rixhon Henri buitendien onder meer was veroordeeld, overeenkomstig art. 123ter van het Wetboek van Strafrecht tot verbeurdverklaring van alle voordelen, welke de uit zijn bedrijvigheid voortvloeiende winst, namelijk 869.250 frank, opleverden; dat eindelijk de som van 263.622 frank, het voorwerp van de dagvaarding, overeenstemt met het bedrag der sommen en waarden, die de ongeoorloofde verrichting van Rixhon Henri aan verweerster heeft opgebracht;

Overwegende dat het bestreden arrest beslist dat de vordering van de Staat, zoals zij is ingesteld, niet gegrond is om de redenen, dat de verbeurdverklaring van de uit de bedrijvigheid van de schuldige voortvloeiende winst de som van 263.622 frank begreep, dat is de winst welke bewuste bedrijvigheid aan verweerster heeft opgebracht, dat zij was uitgevoerd op de goederen der vereniging en dat het verlies, door verweerster van haar aandeel in de goederen, die het voorwerp dezer uitvoering waren, juist het bedrag van haar winst vertegenwoordigt;

Over het eerste en het tweede middel tezamen, het eerste, schending van de artikelen 123ter (wet van 19 Juli 1934, gewijzigd bij de wet van 7 Juni 1948); 123 decies (wetsbesluit van 20 September 1945 en wet van 1 Juni 1949) van het Wetboek van Strafrecht, 1, 2, 3, 4, 15, 17, 175, 176, 177 der wetten op de handelsvennootschappen, 97 van de Grondwet:

doordat het bestreden arrest, na te hebben erkend dat verweerster in verbreking feitelijk vennote was van haar zoon Henri Rixhon, die wegens inbreuk op art. 115 van het Wetboek van Strafrecht was veroordeeld geweest tot de wettelijke straffen, tot verbeurdverklaring en tot 2.000.000 frank schadevergoeding aan de Belgische Staat, weigert haar te veroordelen tot betaling van 263.622 frank, welk bedrag haar aandeel in de schadevergoeding vertegenwoordigt naar luid van art. 123 decies van het Wetboek van Strafrecht, omdat de vergelding van de bedrijvigheid van de schuldige, welke vergelding de door verweerster geïncasseerde 263.622 frank begrijpt, bij het arrest van het Militair Gerechtshof verbeurd werd verklaard; « dat het vermogen van de feitelijke vennoten en dat der vereniging vermengd zijn;

dat een ten uitvoer gebrachte verbeurdverklaring dus het persoonlijk vermogen der vennoten aantast « en dat art. 123 decies in fine zich gevolglijk ertegen verzet dat de feitelijke vennoot buitendien zou kunnen gehouden zijn tot het betalen van schadevergoeding », Zulks terwijl de ten laste van de vereniging uitgesproken verbeurdverklaring de vennoot niet kan bevrijden van de op hem bij art. 123 decies, lid 2, van het Wetboek van Strafrecht gelegde verplichting, dewelke enkel slaat op de sommen en waarden, die de verrichting aan de vennoot persoonlijk heeft opgebracht, die dus uit het onverdeelde vermogen zijn weggevallen en mitsdien niet kunnen worden getroffen door de maatregel van verbeurdverklaring en terwijl de verbeurdverklaring, ten laste van de schuldige uitgesproken straf, niet mag worden gelijkgesteld met de verplichting om het veroorzaakte nadeel te herstellen, noch derhalve de schadevergoeding mag compenseren;

Het tweede, schending van de artikelen 1, 2, 3, 4, 5, 14, 15, 17, 175, 176, 177 van de samengeschatte wet-

ten op de handelsvennootschappen, 123ter, 123 decies van het Wetboek van Strafrecht, 97 van de Grondwet, doordat het bestreden arrest verweerster in verbreking ontheft van de verplichting tot schadevergoeding ten belope van de sommen of waarden, welke de strafbare verrichting van haar zoon-vennoot haar heeft opgebracht, dit is ten belope van 263.622 frank, omdat «naar recht, het vermogen der feitelijke vennoten en dat der vereniging vermengd zijn; dat een ten uitvoer gebrachte verbeurdverklaring dus het persoonlijke vermogen der vennoten aantast», en dat deze verbeurdverklaring dus de aan de vennoot door de verrichting opgebrachte winst zou doen verdwijnen, zulks terwijl in de handelsverenigingen zonder rechtspersoonlijkheid het vermogen der feitelijke vennoten en dat der vereniging niet vermengd zijn; zulks enkel het geval is in de niet regelmatig bekend gemaakte vennootschappen, welke ten opzichte van derden bestaan en waarin gevolglijk hoofdelijkheid onder alle vennoten voor alle verplichtingen van de vennootschap bestaat;

Overwegende dat het eerste middel ten onrechte staande houdt, dat de niet schuldige vennoot de in art. 123 decies, lid 2, omschreven verplichting slechts kan ten uitvoer leggen op andere goederen dan zijn aandeel in de goederen welke in de vereniging in gemeenschap zijn gebracht; dat deze stelling steun vindt noch in de tekst van art. 123 decies, lid 2, noch in het verslag aan de Regent, hetwelk voorafgaat aan het wetsbesluit van 20 September 1945, waarbij deze bepaling in het Wetboek van Strafrecht is ingelast;

Overwegende dat de omstandigheid, dat de in art. 123ter van het Wetboek van Strafrecht omschreven verbeurdverklaring en de veroordeling tot schadevergoeding wegens het door het misdrijf aan de Staat berekende nadeel, welke tegen de schuldige zijn uitgesproken, onderscheiden zijn en de tenuitvoerlegging van de ene niet in de plaats kan treden van de tenuitvoerlegging van de andere, niet met zich brengt, dat de niet schuldige vennoot uit kracht van art. 123 decies, lid 2, voor burgerlijk aansprakelijk kan worden gehouden ten belope van een hoger bedrag dan het hem door de ongeoorloofde verrichting opgebrachte; dat uit de tekst van voormeld lid, evenals uit de daarin vervatte verwijzing naar het vorige lid, duidelijk blijkt dat de niet schuldige vennoot persoonlijk niet is gehouden boven de winst, die de bedrijvigheid van de schuldige vennoot hem heeft opgebracht, zowel wat de tegen laatstgenoemde uitgesproken veroordeling tot schadevergoeding aangaat, als wat de veroordeling tot boete, verbeurdverklaring, teruggave of kosten betreft;

Overwegende dat de rechter over de grond dus wetmatig heeft kunnen beslissen dat, nu de tenuitvoerlegging van de ten laste van Rixhon Henri uitgesproken verbeurdverklaring mede is geschied op het onverdeeld aandeel, hetwelk verweerster in de goederen der vereniging bezat, voor een waarde, welke gelijk is aan die van de haar door de bedrijvigheid van de schuldige opgebrachte winst, aanlegger geen gronden had om uit kracht van art. 123 decies, lid 2, van het Wetboek van Strafrecht op de andere goederen van verweerster verhaal te zoeken;

Overwegende ten slotte dat, al beslist het arrest, gelijk het middel in het midden brengt, dat «het vermogen der feitelijke vennoten en dat van de vereniging vermengd zijn», uit het tekstverband van het arrest blijkt dat hetzelfde enkel heeft bedoeld te zeggen, dat het onverdeeld aandeel van een vennoot in de in een handelsvereniging zonder rechtspersoonlijkheid in gemeenschap gebrachte goederen een element is van het vermogen van deze vennoot, en dat derhalve een op deze goederen verrichte tenuitvoerlegging ten belope

van het onverdeeld aandeel van de vennoot een op een element van diens vermogen verrichte tenuitvoerlegging is;

Overwegende dat zodanige beslissing geen der in het middel aangehaalde wetsbepalingen schendt;

Overwegende dat de middelen niet gegrond zijn;

Om die redenen :

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt aanlegger tot de kosten en tot een vergoeding van 150 frank jegens verweerster.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

8e Kamer. — 24 October 1953.

Voorzitter : M. Scheyvaert.

Raadsheren : M.M. Pecher en Schilling.

Advocaat - Generaal : M. Ost.

Advocaten : Mrs P. Bove (Gent
en P. De Schryver (Antwerpen)).

Wegenverkeer. — Verplichtingen van overstekende wielrijder.

Wanneer ten gevolge van de verplichting om op het rijwielpad te rijden fietsers zich in de onmogelijkheid bevinden om zich naar de voorschriften van art. 31/2° van het Algemeen Wegenverkeersreglement te gedragen en aldus onmogelijk bij het naderen van de kruising naar links kunnen uitwijken, moeten zij, indien zij naar links willen afslaan, bijzonder voorzichtig rijden en mogen zij er zich geenszins toe bepalen zonder meer over te steken, nadat zij op het laatste ogenblik de hen volgende weggebruikers van dit voornemen hebben in kennis gebracht; zij moeten immers acht slaan op de praktische mogelijkheid om over te steken zonder de andere weggebruikers te hinderen door ze tot krachtig remmen te verplichten; zij moeten tijdig tevoren teken doen, aangezien de manoeuvre die zij uitvoeren een stremming van het verkeer is, welke stremming door naleving van voormeld art. 31/2° vermeden wordt.

Weyns t/ Heydt & N.V. Bart.

Gezien de stukken des geding, onder meer het afschrift van het vonnis, op tegenspraak door de rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen op 28 December 1951 gewezen, alsmede de geregistreeerde akte van hoger beroep, op 7 Maart 1952 betekend;

Overwegende dat de eis ertoe strekt vergoeding te bekomen der schade, door Carolus Weyns, oorspronkelijke aanlegger, thans appellant, geleden ingevolge een verkeersongeval, dat zich voerde op 13 November 1950 op het kruispunt, gevormd door de IJzerlaan en de Bredastraat te Antwerpen, ongeval waarvoor eerste geïntimeerde Pierre Heydt, die voor rekening van tweede geïntimeerde, de N.V. Firma Bart reed, aansprakelijk zou zijn; dat het door geïntimeerde Heydt bestuurde autovoertuig op voormeld kruispunt in aanrijding kwam met twee wielrijders, waarbij appellant, die beiden uit dezelfde richting komend, het rijwielpad verlaten hadden om de rijweg der IJzerlaan over te steken teneinde naar links in de Bredastraat te rijden;

Overwegende dat de eerste rechter de eis afwees, oordelende dat geïntimeerde Heydt met een normale snelheid reed, dat appellant voorzichtigheidshalve had

moeten wachten alvorens het rijwielpad te verlaten; Overwegende dat appellant tegen deze beslissing opkomt, stellende dat de oorzaak van het ongeval te wijten is aan de omstandigheid, dat geïntimeerde Heydt zijn uiterste rechterzijde niet zou hebben gehouden;

Overwegende hieromtrent dat al ware zulks het geval, deze omstandigheid geenszins de beslissende oorzaak van het ongeval zou uitgemaakt hebben, daar deze oorzaak integendeel te vinden is in de al aangehaalde onvoorzichtigheid van appellant, onvoorzichtigheid die door de eerste rechter terecht als doorslaggevend beschouwd werd;

Overwegende dat appellant voorts aanvoert dat geïntimeerde Heydt met een te grote snelheid reed; dat het tegendeel echter uit de eensluidende verklaringen blijkt der getuigen Albert Van de Wouwer en Joannes Peys, die aan de hoek van de Bredastraat stonden; dat deze getuigen de remlengte normaal oordeelden;

Overwegende dat waar, zoals ten deze, ten gevolge van de verplichting om op het rijwielpad te rijden, fietsers zich in de onmogelijkheid bevinden om zich naar de voorschriften van artikel 31, 2° van het Algemeen Wegenverkeersreglement te gedragen en aldus onmogelijk bij het naderen van de kruising naar links kunnen uitwijken, zij om links af te slaan bijzonder voorzichtig moeten rijden en zich er geenszins toe mogen beperken zonder meer over te steken, na op het laatste ogenblik de weggebruikers, die hen volgen, hiervan te verwittigen, dat zij immers acht moeten slaan op de praktische mogelijkheid van oversteking zonder de andere weggebruikers te hinderen door ze te verplichten krachtig te remmen, doch dat zij tijdig op voorhand tekenen moeten geven, aangezien de manoeuvre die zij uitvoeren een stremming van het verkeer uitmaakt, stremming die door naleving van evengenoemd artikel 31, 2° vermeden wordt;

Overwegende dat er aldus geen aanleiding bestaat om wijziging te brengen in het overigens op juiste gronden gewezen vonnis;

Om deze redenen :

Gelet op artikel 24 der wet van 15 Juni 1935, alle verdere of strijdige besluiten verwerpende, verklaart het beroep ontvankelijk doch ongegrond, wijst het derhalve af en bevestigt het bestreden vonnis; veroordeelt appellant in de kosten op het hoger beroep gevallen.

HOF VAN BEROEP TE GENT

3e Kamer. — 3 Juni 1953.

Voorzitter : M. Van den Abeele.

Raadsheren : MM. Santenaire en Soenens.

Advocaat - generaal : M. Vanhoudt.

Strafvordering. — Woonplaats van verdachte. — Ambtshalve schrapping uit bevolkingsregisters. — Bevoegde Rechter.

Ofschoon verdachte, die ingeschreven was in de bevolkingsregisters der stad Brugge en steeds houder van een door het gemeentebestuur van Brugge uitgereikt identiteitsbewijs, ruim zes maanden voor het plegen van het strafbaar feit uit de bevolkingsregisters der stad Brugge ambtshalve geschrapt werd, is ondanks deze schrapping zijn laatst bekende verblijfplaats Brugge, daar niet bewezen is dat hij sindsdien elders een bekende verblijfplaats heeft

gevestigd. De Rechtbank te Brugge was dienvolgens bevoegd om van de zaak kennis te nemen.

O. M. t/ S.

Overwegende dat het Openbaar Ministerie tijdig en op regelmatige wijze in hoger beroep is gekomen;

Ten aanzien van de bevoegdheid :

Overwegende dat de correctionele rechtbank te Brugge bij vonnis dd. 24 November 1950 verdachte veroordeeld heeft bij verstek om te Brugge of elders in het Rijk na 20 Januari 1950 een uurwerk bedrieglijk te hebben verduisterd of verspild ten nadele van de N.V. R...;

dat dezelfde rechtbank op verzet bij vonnis dd. 13 Maart 1953, na het verzet ontvankelijk te hebben verklaard, haar bevoegdheid afwees om reden dat niet gebleken is dat verdachte het feit gepleegd had in het arrondissement Brugge, noch dat hij in dit arrondissement zijn verblijfplaats had of erin aangekomen was;

Overwegende dat, zo inderdaad niet bewezen werd dat het misdrijf in bovengemeld rechtsgebied gepleegd werd, noch dat de dader erin aangekomen was, echter vaststaat dat deze laatste regelmatig ingeschreven werd in de registers der bevolking van de Stad Brugge tot op 15 Juli 1949, dag waarop hij ambtshalve geschrapt werd en steeds houder was van een door het gemeentebestuur van Brugge afgeleverde eenzelveheidskaart, toen bedoeld voorwerp hem overhandigd werd;

Overwegende dat het bewijs niet voorgelegd wordt dat verdachte zich sindsdien elders dan te Brugge op een bekende verblijfplaats heeft gevestigd; dat ondanks zijn schrapping zijn laatst bekende officiële verblijfplaats is en blijft de stad Brugge, hetgeen aan de Procureur des Konings van het gerechtelijk arrondissement Brugge de bevoegdheid verleent om tegen verdachte vervolging in te stellen en aan de rechtbank om kennis te nemen van de zaak;

Ten aanzien van de grond der zaak :

Overwegende dat uit het onderzoek en de behandeling der zaak vóór het Hof bewezen werd, dat verdachte het uurwerk, dat hem overhandigd werd op voorwaarde het te betalen of terug te bezorgen, ten nadele van de N.V. R... bedrieglijk heeft verduisterd;

Overwegende dat de verjaring ten deze regelmatig gestuit werd door het exploit van betekening van het gewezen vonnis dd. 30 December 1950;

Om deze redenen :

Gelet op art. 24 der wet van 15 Juni 1935; de artikelen 186, 211 en 215 van het Wetboek van Strafvordering; art. 22 der wet van 17 April 1878; de artikelen 491, 40 van het Wetboek van Strafrecht; art. 12 der wet van 14 Augustus 1947, alle wetsbepalingen welke door de heer Voorzitter op deze terechtzitting aangeduid zijn geworden, evenals art. 140 der wet van 18 Juni 1859, gewijzigd door art. 2 der wet van 4 September 1891;

Het Hof,

Rechtdoende bij verstek,

Ontvangt het hoger beroep en, erover beslissend met éénparige stemmen;

Doet te niet het bestreden vonnis en, doende wat de eerste rechter had behoren te doen, verklaart zich bevoegd om van de zaak kennis te nemen en de zaak tot zich trekkend, veroordeelt verdachte tot een gevangenisstraf van twee maand en een geldboete van 100 frank.

HOF VAN BEROEP TE GENT

2e Kamer. — 3 Juni 1953.

Voorzitter : M. Thienpont.

Raadsheren : M.M. Verougstraete en De Vrees.

Advocaat - generaal : M. Matthijs.

Advocaten : Mrs. Delvoys, Van Hoof en Van Schoote.

Hoger beroep. — Geen nieuwe eis, maar een toegelaten verweer. — Geen afstand van dit verweer.

De vordering in hoger beroep, strekkende tot wijziging van de veilingsvoorwaarden, op voet waarvan de eerste Rechter de openbare verkoop van zekere onroerende goederen heeft bevolen, nl. tot verlenging van de termijn, binnen dewelke een te verkopen onroerend goed na de toewijzing ter vrije beschikking van de koper zal moeten worden gesteld, is geen nieuwe eis, maar slechts een verweer, dat er toe strekt de oorspronkelijke vordering tot scheiding en deling gedeeltelijk te doen afwijzen, welk verweer ook voor het eerst in hoger beroep mag worden ingebracht.

Niet kan gezegd worden, dat appellant in eerste aanleg van dat verweer afstand zou hebben gedaan, daar immers niet is gebleken dat de veilingsvoorwaarden, waarvan appellant thans een beding wil zien wijzigen, hem vóór de uitspraak van het bestreden vonnis zijn medegedeeld en hij dus het betwiste beding heeft gekend.

Ofschoon het bestreden vonnis gewezen is in overeenstemming met de toenmalige besluiten van appellant, is deze in die omstandigheden wel degelijk gegriefd en zijn beroep ontvankelijk.

Gr t/ Gr. en cs.

Advies O. M.

De hr Gr... Réginald, geneesheer te Kortrijk, is tijdig en in regelmatige vorm in hoger beroep gekomen tegen een vonnis, tussen partijen op 30 Juni 1952, gewezen door de Rechtbank van eerste aanleg te Kortrijk, in zoverre bij dit vonnis beslist is dat de openbare verkoop van een onroerend goed, gelegen te Kortrijk, Albertstraat nr 10, in onverdeelde eigendom aan partijen toebehorende, doch door appellant met zijn gezin bewoond, zou geschieden op grond van de voorwaarden bepaald bij de ter zake overlegde verkoopvoorwaarden, onder meer onder het beding dat dit goed ter vrije beschikking van de koper zou worden gesteld drie maanden na de eindtoewijzing.

I. Wat de ontvankelijkheid van het beroep betreft :

Versijnde geïntimeerden betogen dat het beroep niet ontvankelijk is omdat, — zoals het aangevallen vonnis trouwens uitdrukkelijk vaststelt, — appellant zich vóór de eerste rechter niet heeft verzet tegen de gevorderde scheiding en deling van de nalatenschap van wijlen Lodewijk-Hubert Gr... en van de huwelijks-gemeenschap, bestaan hebbende tussen laatstgenoemde en vrouw Robertina F..., doch enkel heeft geëist dat rekening zou worden gehouden met het eigenhandige testament van de « de cuius » dd. 31 December 1946, van welke eis de rechtbank aan appellant akte gegeven heeft.

Naar de stelling van geïntimeerden kan appellant dus tegen het bestreden vonnis geen grieven hebben, terwijl het thans door hem ingestelde hoger beroep eigenlijk een geheel nieuwe eis tot voorwerp heeft en derhalve onder de toepassing valt van het in art. 464 - eerste lid - Rv. gestelde verbod.

In overeenstemming met de zienswijze van uw Hof, waarvan de rechtspraak door het Hof van Verbreking volkomen werd gedeeld (Zie : Gent - Verenigde Kamers - 30 September 1943, en Verbreking - 17 October 1946 - Rev. Crit. Jur. Belge - 1947 - blz. 159, gevolgd door de noot van Prof H. Simont), doet appellant terecht opmerken dat elke eis, die ertoe strekt de oorspronkelijke vordering in te korten of te verminderen, eigenlijk slechts een verweer uitmaakt, (Zie : Cass. fr. - 25 Maart 1924 - S. 1924 - 16298 ; Cass. fr. 16 Februari 1925 ; D. 1927 - 1 - 31) hetwelk ook voor het eerst in hoger beroep kan worden ingebracht, zelfs in geval de bestreden beslissing de oorspronkelijke besluiten van appellant mocht hebben toegewezen, behoudens het geval waarin zou zijn bewezen, dat appellant van zijn verweermiddelen volledig heeft willen afzien of zijn beroep er enkel toe strekt een wijziging te bekomen van de beweegredenen van de aangevallen beslissing, dewelke bij gemis aan noodzakelijk verband met de beschikking, die ten behoeve van appellant gewezen is, niet het gezag van het rechterlijk gewijsde kunnen hebben (Zie : H. Simont - Op. cit. blz. 171 - de rechtspraak onder voetnoot nr 3).

Zo in deze appellant zich vóór de eerste rechter niet heeft verzet — en evenmin vóór het Hof — tegen de scheiding en deling na inventarisatie van al de goederen en veiling der onroerende goederen, deel uitmakende van voormelde onverdeeldheid, kan echter hieruit niet worden besloten dat appellant van zijn verweermiddel afstand zou hebben gedaan om de clausules of bedingen te doen wijzigen van de verkoopvoorwaarden, waarbij de bedoelde veiling zal beheerst worden, terwijl niet gebleken is dat die voorwaarden hem betekend of medegedeeld werden vóór de uitspraak van het vonnis, waarbij deze veiling werd gelast, en dus niet bewezen is dat hij zich vóór die uitspraak wel degelijk ervan heeft kunnen vergewissen op welke wijze en in welke mate zijn rechten of belangen in verband met één der te veilen onroerende goederen, door hem bewoond, geregeld en desgevallend geschaad werden. Dergelijk bewijs wordt ten deze niet geleverd, zodat het ons wil voorkomen dat appellant ontvankelijk is de bezwaren, die hij de gelegenheid niet had vóór de eerste rechter te doen gelden en waarvan niet vaststaat dat hij daarvan afstand heeft gedaan, vóór de rechter in hoger beroep voor te brengen.

Appellant kan immers, zoals hij aanvoert, die bedingen eerst hebben gekend bij of na de uitspraak van het vonnis en dus eerst op dit ogenblik het bestaan hebben vernomen van verkoopvoorwaarden, die hij wegens het nadeel, welke zij hem konden berokkenen, vóór de eerste rechter niet heeft kunnen bespreken of betwisten.

Aangenomen kan dus worden dat, zo het vonnis « a quo » de besluiten van appellant heeft toegewezen, deze besluiten eigenlijk het gevolg waren van een door hem begane feitelijke vergissing of van een hem toen door hem niet bekende omstandigheid.

Dienvolgens, waar het beroep van appellant er enkel toe strekt te horen verklaren dat de bepalingen van de verkoopvoorwaarden zullen worden verbeterd in die zin, dat het door hem bewoond onroerend goed, gelegen te Kortrijk, Albertstraat nr 10, ter vrije beschikking van de koper zal worden gesteld, niet drie maanden, doch wel één jaar na de beslissende toewijzing, en dat in de loop van dit jaar appellant aan de koper een normale vergoeding zal dienen te betalen, zijn wij van oordeel dat het hier enkel gaat om loutere verweermiddelen en niet om een nieuwe eis, zodat zijn beroep dan ook ontvankelijk is.

II. Ten gronde :

Gelet op de plaatselijke omstandigheden te Kortrijk, het door appellant uitgeoefende beroep van geneesheer, en de samenstelling van zijn gezin, wil het ons voorkomen dat de termijn van drie maanden na de beslissende toewijzing als een te kortstondige tijdspanne dient te worden beschouwd.

Geïntimeerden doen opmerken dat appellant de opzegging van huur ontving, zodra het exploit houdende vordering tot scheiding en deling hem betekend werd, zijnde op 1 Februari 1951, en hij dienvolgens reeds over een termijn van meer dan twee jaar heeft beschikt om een andere woning te zoeken. Deze redenering is blijkbaar verkeerd, vermits de termijn slechts kan beginnen lopen na de toewijzing, wanneer appellant zal kunnen vernemen of hij met de koper, nieuwe eigenaar van het huis, ja dan niet, een nieuwe huurovereenkomst kan afsluiten.

Wat de duur van de termijn betreft, dient nochtans te worden vermeden, dat hij tot gevolg zou kunnen hebben dat de mogelijke koopgegadigden deze duur als een te zware last zouden beschouwen, zodat zij zich bij de toewijzing niet zouden aanmelden, met het gevolg dat appellant zelf het huis onder de waarde en ten nadele van zijn medegerechtigden zou kunnen aankopen.

In verband met dit bezwaar komt de gevorderde termijn van 1 jaar ons overdreven voor.

Wellicht zou tot voldoening en tot bescherming van al de belangen in deze zaak, de duur van de termijn billijk op 6 maanden kunnen bepaald worden, van de datum af der beslissende toewijzing.

(w.g.) J. Matthijs.

Arrest

Overwegende dat alleen de tweede, derde, vierde, vijfde en veertiende geïntimeerden pleitbezorger hebben gesteld;

I. Nopens de ontvankelijkheid van het hoger beroep :

Overwegende dat het hoger beroep strekt tot wijziging van de veilingsvoorwaarden, op voet waarvan de eerste rechter de licitatie van zekere onroerende goederen had voorgeschreven, nl. tot verlenging van de termijn, binnen dewelke een te verkopen onroerend goed na de toewijzing ter vrije beschikking zal dienen te worden gesteld van de koper;

Overwegende dat dit voorwerp van het beroep niet, zoals geïntimeerden beweren een nieuwe eis is, maar slechts een verweer, dat er toe strekt de oorspronkelijke vordering (tot vereffening en verdeling) gedeeltelijk te doen afwijzen, verweer dat ook voor het eerst in hoger beroep mag worden ingebracht;

Overwegende dat geïntimeerden te vergeefs zouden beweren, dat appellant in eerste aanleg van dit verweer afstand zou hebben gedaan; dat immers niet is gebleken dat de veilingsvoorwaarden, waarvan hij thans een beding wil zien wijzigen, hem vóór de uitspraak van het vonnis a quo werden medegedeeld en hij dus het bestaan van het betwiste beding kende;

Overwegende dat in die omstandigheden het vonnis a quo, hoewel gewezen in overeenstemming met zijn toenmalige besluiten, appellant wel degelijk grieft en zijn beroep ontvankelijk is; (Gent, Vereen. Kamers 30-9-43 en Verbr. 17-10-46, R. Cr. J. B. 1947, P. 159 en vlg.);

II. Ten gronde :

Overwegende dat voor een geneesheer met groot gezin in de stad Kortrijk een termijn van drie maand te kort is om een ander geschikte woning te zoeken;

Overwegende dat geïntimeerden te vergeefs inroepen dat appellant reeds op 1-2-1951, datum van de dagvaarding tot vereffening en verdeling, opzegging van huur ontving;

dat appellant immers pas bij de toewijzing aan hem zelf of aan iemand anders zal weten of hij het huis al dan niet moet verlaten;

Overwegende nochtans dat een termijn van een jaar, zoals appellant verzoekt, de liefhebbers-kopers zou kunnen afschrikken of de koopprijs drukken;

dat een termijn van zes maand de belangen van alle partijen op billijke wijze zal vrijwaren;

Overwegende dat, waar appellant zo nalatig was geen kennis te nemen of te vragen van de veilingsvoorwaarden, het billijk is dat hij de door zijn onbedachtzaamheid veroorzaakte kosten draagt.

Om deze redenen :

Het Hof,

Gelet op artikel 24 van de wet van 15 Juni 1935;

Wijzende op tegenspraak ten aanzien van tweede, derde, vierde, vijfde en veertiende geïntimeerden en bij verstek wegens niet-verschijning ten aanzien van de anderen;

Gehoord de heer substituut procureur-generaal Matthijs in zijn eensluidend advies, alle andere en meeromvattende besluiten verwerpende, ontvangt het hoger beroep en verklaart het gedeeltelijk gegrond, zegt dat de veilingsvoorwaarden, voorzien voor de openbare verkoping van het onroerend goed in gebruik bij appellant en gelegen Albertstraat 10, te Kortrijk, zullen worden gewijzigd in deze zin, dat de termijn, binnen dewelke het goed zal dienen ter beschikking te worden gesteld van de koper, gebracht wordt op zes maand na de eindtoewijzing en in de loop van deze zes maand aan de koper een vergoeding, gelijk aan de normale huurprijs, zal moeten worden betaald door appellant;

Stelt notaris Pierre Boes te Kortrijk aan als optredende notaris in vervanging van Meester Ch. Ide, ontslagneer;

Bevestigt voor het overige het bestreden vonnis.

Verwijst appellant in de kosten van de aanleg.

BURGERLIJKE RECHTBANK VAN ANTWERPEN

1e Kamer bis. — 14 Juli 1953.

Voorzitter : M. Rubens.

Rechters : Mevr. Deloof en M. Deripaincel.

Advocaten : Mrs. H. Deckers en Van Alsenoy.

Arbeidsongeval. — Havenarbeiders. — Basisloon. — Hypothetisch loon voor dagen van werkloosheid. — Betaalde feestdagen. — Betaald verlof.

Hypothetisch loon voor de dagen, dat niet is gewerkt. Artikel 6, lid 9 van de wet van 10 Juli 1951 is op havenarbeiders toepasselijk; zulks blijkt uit de geschiedenis van de totstandkoming der wet.

Niet juist is de stelling, dat voornoemd negende lid slechts uitzonderlijke toestanden zou bedoelen en niet de normale en bestendige toestand van gedeeltelijke werkloosheid, zoals die voor havenarbeiders bestaat.

Er is geen enkele reden, waarom men voor het vaststellen van het basisloon zou afwijken van het bepaalde loon om een theoretisch minimum-grondloon als algemene basis te aanvaarden, terwijl de wetgever een dergelijk « forfait » voor het berekenen van het basisloon nergens voorzien heeft.

De tekst van voormeld negende lid is trouwens algemeen en nergens beperkt tot uitzonderlijke omstandigheden en omvat de regelmatig bij tussenpozen bestaande werkloosheid van het havenbedrijf.

Voor de bepaling van het basisloon moet rekening worden gehouden met het «werkelijk» verdiende loon.

De betaalde feestdagen vallen normaal binnen de «normale jaarlijkse arbeidsduur»; zij zijn dus begrepen in het «forfait» betreffende het aantal dagen en mogen niet toegevoegd aan het loon van de havenarbeiders. Zij mogen in geen geval in aanmerking komen voor de bepaling van het basisloon, dat moet dienen om de vergoedingen voor de tijdelijke volledige arbeidsonbekwaamheid vast te stellen, omdat in dit geval geen schade mogelijk is, daar de verletdagen ingevolge het arbeidsongeval worden gelijkgesteld met werkdagen, wat betreft het recht op de betaalde feestdagen.

Niet het verlofloon op zich zelf mag aangerekend worden voor het basisloon, maar de bijdrage, die de werkgever aan de R.M.Z. betaalt ten belope van 4 % van het brutoloon van de arbeider. Deze bijdrage kan inderdaad als uitgesteld loon beschouwd worden, dat aan de arbeider toekomt als tegenprestatie voor zijn arbeid en hem door tussenkomst van de verlofkas zal worden uitbetaald.

De tijdelijke volledige arbeidsonbekwaamheid kan ten aanzien van het verlofloon geen schade aan de arbeider berokkenen; de duur van het verlof wordt inderdaad bepaald per verlofdienstjaar op basis van de duur van de in de loop van het dienstjaar verrichte arbeidsprestatie; buiten de dagen, waarop werkelijk werk verricht is, worden zekere dagen, waaronder die van volledige, tijdelijke arbeidsonbekwaamheid ingevolge arbeidsongeval, gelijkgesteld met de dagen van werkelijke arbeid voor de berekening van de duur van het verlof.

Het bestaan van schade moet niet worden bewezen, zodat de vergoeding in deze zin «forfaitair» is, maar wel is de mogelijkheid van schade vereist voor de toekenning van de forfaitaire vergoedingen, die slechts verschuldigd zijn in de mate, dat er een verminderde arbeidskracht is.

Door de gelijkstelling van feestdagen en dagen van werkloosheid ingevolge ongevallen met arbeidsdagen is de werkonbekwaamheid wat betreft de vergoedingen fictief uitgeschakeld.

N.V. Helvetia t/ Van Dessel.

Gezien de stukken van het geding, o.m.:

Het in regelmatige vorm voorgebrachte vonnis waartegen beroep, gewezen door de Heer Vrederechter van het Vierde Kanton der stad Antwerpen op 4 Februari 1953;

Overwegende dat de ontvankelijkheid van het beroep, tijdig en in behoorlijke vorm ingesteld, niet wordt betwist;

Overwegende dat geïntimeerde op 29-4-52 het slachtoffer werd van een arbeidsongeval; — dat dit een blijvende werkonbekwaamheid van 1 % tot gevolg had vanaf 17-6-52; — dat partijen niet bepalen welk de duur geweest is van de tijdelijke volledige werkonbekwaamheid en gebeurlijke tijdelijke gedeeltelijke werkonbekwaamheid;

Dat partijen het oneens zijn nopens het berekenen van het basisloon nl. betreffende:

a) de berekening van het hypothetisch loon voor de niet gewerkte dagen;

- b) de toevoeging van betaalde feestdagen;
- c) de toevoeging van bijdragen voor betaald verlof;

I. Ten aanzien van de hypothetische bezoldiging voor de niet gewerkte dagen:

Dat art. 5 van de wet van 10-7-51 ter zake toepasselijk is, daar beroepene dokker van beroep is, dat volgens dit artikel «de normale jaarlijkse arbeidsduur niet minder mag bedragen dan 240 dagen».

Dat beroepster uit dit forfait, wat betreft de duur van het arbeidsjaar, wil afleiden dat er geen rekening dient te worden gehouden met het werkelijk door het slachtoffer verdiend loon het jaar, dat het ongeval voorafging, maar slechts met het normaal loon voor een dagtaak, aldus 215 x 240;

Dat beroepene integendeel bij toepassing van art. 8 van de wet van 10-7-51, lid 9 van art. 6, nieuwe tekst, zijn dagelijkse bezoldiging berekent op grond van het door hem werkelijk verdiende loon, gedeeld door het aantal gepresteerde dagen en deze dagelijkse bezoldiging dan als maatstaf neemt van de dagelijkse hypothetische bezoldiging voor de dagen nodig om, gevoegd bij de werkelijke arbeidsdagen, de forfaitaire arbeidsduur van 240 dagen te bereiken;

Dat de Eerste Rechter voor de dagen, waarop werkelijk arbeid gepresteerd werd, het werkelijk verdiende loon in aanmerking neemt, maar de hypothetische bezoldiging van de bijkomende dagen a rato van 215 frank, normaal loon voor een dagtaak aan de haven, zoals bepaald door de Paritaire Commissie, in aanmerking neemt;

Overwegende dat de vraag waarom het gaat is of art. 6, lid 9, nieuwe tekst van de wet ja dan neen toepasselijk is op de havenarbeiders;

Dat art. 6, lid 9, inderdaad een nauwkeurige regeling geeft voor de berekening van de gemiddelde dagelijkse bezoldiging en van de hypothetische bezoldiging te rekenen voor de periode van werkloosheid;

Dat art. 6, lid 9 luidt: «Wanneer wegens ziekte... bij tussenpozen geregeld of ongeregeld in het bedrijf voorkomende werkloosheid of elk andere gerechtvaardigde toevallige werkloosheid de werknemer zijn prestaties gedurende het gehele jaar niet heeft kunnen verrichten, wordt de in aanmerking te nemen bezoldiging vertegenwoordigd door het totaal van de door belanghebbende tijdens het beschouwde jaar gewonnen lonen, vermeerderd met een hypothetische bezoldiging, die betrekking heeft op de werkloosheidsdagen of de hiermede gelijkgestelde dagen;

«Deze hypothetische bezoldiging is gelijk aan het product van de vermenigvuldiging van de gemiddelde dagelijkse bezoldiging van de belanghebbende met het aantal werkloosheidsdagen. De gemiddelde dagelijkse bezoldiging wordt berekend door het totaal van de werkelijk gewonnen bezoldiging te delen door het aantal werkelijk gepresteerde dagen...»

Overwegende dat beroepster tevergeefs beweert dat de toestand van de havenarbeiders uitsluitend gergeld wordt door al. 3 van hetzelfde art. 6; dat al. 3 het forfait van 240 dagen voorziet «voor de toepassing van huidige alinea»; dat bedoelde alinea de havenarbeiders gelijkstelt met de bedrijven, waarvan de arbeidsduur normaal geen volle jaar bereikt, zodat de arbeider normaal een andere bezoldiging in een ander bedrijf geniet;

Dat al. 9 slechts uitzonderlijke toestanden zou beogen en niet de normale en bestendige toestand van gedeeltelijke werkloosheid, die voor de havenarbeiders bestaat;

Overwegende dat nochtans al. 3 niet volledig is en op zichzelf niet volstaat om de dagelijkse bezoldiging te

berekenen; dat inderdaad het aantal dagen van het normaal arbeidsjaar, geen enkele aanduiding geeft nopens, het berekenen van het voor deze dagen in aanmerking te nemen loon; dat men niet inzielt waarom men voor het vaststellen van het basisloon zou afwijken van het werkelijk betaalde loon om een theoretisch minimum grondloon als algemene basis te aanvaarden, wanneer de wetgever dergelijk forfait voor het berekenen van het basisloon nergens voorzien heeft;

Overwegende, dat de tekst van al. 9 trouwens algemeen is en nergens beperkt wordt tot uitzonderlijke omstandigheden: dat de «bij tussenpozen geregeld of ongeregeld in het bedrijf voorkomende werkloosheid of alle andere gerechtvaardigde toevallige werkloosheid» de regelmatig bij tussenpozen bestaande werkloosheid van het havenbedrijf begrijpt;

Overwegende dat een eerste amendement (doc. Nr 235 8-7-1950) enkel sprak van «elke gerechtvaardigde werkloosheid», dat de verslaggever de H. Humblet (Doc. 353 K. 8-3-51 blz. 15) toen opmerkte «Het voorgestelde amendement bekrachtigt op wetgevende wijze de verklaring van de rechtsleer en van de rechtspraak, volgens welke de loonverliezen moeten vergoed worden die door de arbeiders werden geleden wegens persoonlijke redenen van werkloosheid, zoals ziekten... enz. Die bekrachtiging is gelukkig, doch door het feit dat het in de plaats komt van het vroegere lid 9, dreigt het amendement de redenen te doen vergeten, die de inlassing van dat artikel hebben gewettigd, nl. de bezorgdheid om in het basisloon de oorzaak van regelmatige of onregelmatige werkloosheid eigen aan de onderneming op te nemen. Het zou onlogisch zijn in de tekst de oorzaken van werkloosheid op te nemen, die over 't algemeen niet betwist worden, en die uit te sluiten, welke de vroegere tekst hadden nodig gemaakt. Weliswaar kunnen de woorden «elke andere gerechtvaardigde werkloosheid» zowel slaan op de werkloosheid eigen aan de onderneming, als op die eigen aan de arbeider; doch het schijnt gepast een tekst op te stellen waardoor iedere betwisting zou onmogelijk zijn en die derhalve uitdrukkelijk de twee in overweging te nemen oorzaken van werkloosheid zou vermelden».

Dat hij dan een tekst voorstelde die de twee soorten werkloosheid zou omvatten, tekst die na wijzigingen de huidige al. 9 werd;

Overwegende dat beroepster tevergeefs argumenteert uit de verklaring van dezelfde verslaggever (blz. 16) waarin hij na de ontleding van de staking verklaart «het begrip economische vergoeding... niet kan worden beïnvloed door uitzonderlijke omstandigheden die zich in de loop van het jaar van het ongeval voordeden» om te beweren dat er geen «uitzonderlijke omstandigheden» aanwezig zijn in het geval van de havenarbeiders, die dus niet het voordeel van al. 9 zouden mogen inroepen;

Overwegende dat nochtans de verslaggever klaarblijkelijk de «uitzonderlijke omstandigheden» in de breedste zin van het woord heeft gebruikt, vermits hij ze toepast op de gevallen van «regelmatige werkloosheid eigen aan de onderneming» die in beperkende zin niet als «uitzonderlijk» zouden kunnen beschouwd worden;

Dat de verslaggever er trouwens aan toevoegt «door het amendement wordt aldus niets veranderd aan de commentaar van de Wet van 1929 noch aan de overeenstemmende oplossingen van de rechtspraak. Het maakt een wetgevende bekrachtiging ervan uit».

Overwegende dat onder het regime van de wet van 1929 de rechtspraak steeds bedoeld al. 9 in zijn vorige minder duidelijke vorm, op de dokwerkers toegepast heeft; dat indien het forfait van 192 dagen wettelijk

verhoogd werd op 240 dagen, dit geen reden is om de tot hiertoe gebruikte berekeningen van de dagelijkse bezoldiging op deze 240 dagen toe te passen, te veranderen; dat de Eerste Rechter trouwens de berekening nog zonder enig voorbehoud op deze gebruikelijke basis heeft gedaan; cf. Neptunus c/De Weerd - 17-9-52.

Dat zowel al. 3 als al. 9 van art. 6 voortkomen uit twee amendementen van de Heer Major en als verantwoording droegen (K. Besch. Nr 235 blz. 3 en 4) voor al. 3 «dit amendement heeft tot doel voor de arbeiders werkzaam in de bedrijven bedoeld in lid 3 van art. 6 een normaal basisloon vast te stellen in geval van arbeidsongeval»; voor al. 9 «Dit amendement heeft tot doel enerzijds eenheid te brengen in een niet eensgezinde rechtspraak, anderzijds een betere vaststelling te geven van de hypothetische bezoldiging zodanig dat de arbeiders, slachtoffers van arbeidsongevallen, geen nadeel ondervinden in het vaststellen van het basisloon»;

Dat er verder niets veranderd werd aan de berekening van het gemiddeld dagelijks loon zoals voor de wet van 1929 geregeld en dan ook toegepast op de havenarbeiders (Sen. B. Nr 348 - 20-6-51 blz. 17) «Een lid vraagt wat dient verstaan door «gemiddeld dagloon», de Minister antwoordt dat niets is gewijzigd aan het principe van de term «gemiddeld dagloon», die in de huidige wetgeving in art. 6 is omschreven als zijnde het quotient van het gewonnen loon van het jaar dat het ongeval voorafgaat gedeeld door 365. Het huidige ontwerp voorziet een uitbreiding van het hypothetisch loon, uitbreiding die een gunstige invloed zal hebben bij de vaststelling van het gemiddeld dagloon».

Overwegende dat bij gebrek aan enige verwijzing in de wet of in haar wordingsgeschiedenis naar het grondloon van de havenarbeider als maatstaf van de hypothetische berekening, men zich moet houden aan de gebruikelijke wijze van berekening van het basisloon, zoals bepaald in al. 9;

Dat door slechts rekening te houden met een minimum grondloon voor de 240 dagen, zoals beroepster het voorstelt, of voor de hypothetische bezoldiging, zoals de Eerste Rechter het deed, men tot ongerijmdheden zou komen, vermits een gespecialiseerde dokwerker die meer dan het minimumloon van Fr. 215 verdiende wanneer hij werkte, voor een aantal dagen beneden de 240 in feite meer zou kunnen verdienen hebben dan de forfaitaire bezoldiging gerekend a rato 240×215 ;

Dat de wetgever normaal aanvaard heeft dat er rekening diende te worden gehouden met de werkelijke toestanden, die gunstiger zijn dan het forfait; dat inderdaad indien meer dan 240 dagen gewerkt werd, al de dagen in aanmerking zullen komen (Doc. 353 blz. 11);

Dat het dan ook logisch is rekening te houden met het effectief verdiende loon als algemene basis;

Dat men inderdaad door het aanrekenen van een forfait-loon per dag niet onrechtstreeks tot hetzelfde resultaat mag komen als door de beperking van het aantal werkdagen tot 240, indien meer gewerkt, wat door de wetgever geweerd werd;

dat het forfait van 240 dagen (blz. 10) slechts steunt «op een redelijk gemiddelde van gewerkte dagen en anderzijds op het voordeel van het stelsel van bestaans-toelage», dat hier geen sprake is van uniform «loon»; dat al. 9 dus toepasselijk blijft op de havenarbeiders;

Overwegende dat de Eerste Rechter voor de werkloosheidsdagen nochtans het grondloon van Fr. 215 heeft toegepast, omdat slechts in aanmerking dient genomen «het loon dat het slachtoffer zou verdienen hebben» indien er geen werkloosheid geweest was; dat ingeval van algehele verhoging of vermindering van de

lonen op de tijdstippen van de werkloosheid hiermede dient rekening te worden gehouden voor de berekening van de bezoldiging toe te passen voor de werkloosheidstijdstippen;

Overwegende nochtans dat het loon dat de dokwerker zou verdienen indien hij gewerkt had gedurende de werkloosheidsdagen niet noodzakelijk overeenstemt met het minimum basisloon; dat een gespecialiseerde dokwerker ook een speciaal loon zal genieten; dat het grondloon van 215 frank ook slechts een hypothese dekt; dat men dus de werkelijkheid het meest zal benaderen door rekening te houden met het gemiddeld loon gedurende de dagen dat er gewerkt werd;

Dat aan het werkelijk verdiend loon van 42.769,30 frank voor 188 dagen of 227,50 Fr. per dag, dus dient toegevoegd 52 dagen aan 227,50 Fr. of 11.830 frank; samen 54.599,30 Fr.;

II. Ten aanzien van de betaalde feestdagen :

Overwegende dat de betaalde feestdagen noodzakelijk binnen de «normale jaarlijkse arbeidsduur» komen te vallen of kunnen vallen; dat zij dus begrepen zijn in het forfait betreffende het aantal dagen en niet mogen toegevoegd worden aan het loon van de havenarbeiders;

Overwegende dat zij in elk geval niet in aanmerking kunnen komen voor het basisloon dat moet dienen om de vergoedingen van de tijdelijke volledige werkonbekwaamheid vast te stellen, omdat er in dit geval geen schade mogelijk is, de verletdagen wegens het arbeidsongeval zijnde gelijkgesteld met werkdagen, wat betreft het recht op de betaalde feestdagen;

III. Ten aanzien van het betaald verlof :

Overwegende dat de rechtsleer doet opmerken dat niet de verlofbezoldiging op zich zelf mag aangerekend worden als loon, maar de bijdrage die de werkgever aan de R. M. Z. ten belope van 4 % op het brutoloon van de arbeider, stort ter verwezenlijking van de verlofbezoldiging; dat deze bijdrage inderdaad als een uitgesteld loon kan beschouwd worden, dat aan de arbeider toekomt als tegenprestatie voor zijn arbeid, en hem door tussenkomst van de verlofkassen zal uitbetaald worden (Horion, Bull. Ass., 1940, blz. 3; inel, B. Ass. 1949, blz. 305; Kahn-Gosse, B. Ass. 1949, blz. 462; Sim. David, B. Ass., 1950, blz. 729, en J. T. 1951, n° 4);

Dat het Verbrekingshof (23 Maart 1953) verklaard heeft dat de «wettelijke vergoedingen» aan de arbeider in verband met het recht op het verlof dienen begrepen in het basisloon dat voor de vaststelling der vergoedingen spruitende uit een arbeidsongeval in aanmerking komt, zonder te bepalen of de «wettelijke vergoedingen» hier bedoeld de bijdragen zijn ten belope van 4 % door de werkgever betaald aan de R. M. Z. (met het oog op de uitkering van de verlofbezoldiging) of deze verlofbezoldiging zelf;

Dat het bedrag niet noodzakelijk hetzelfde zal zijn, omdat de 4 % gerekend worden op de brutolonen betreffende het jaar dat het ongeval voorafgaat, terwijl de verlofbezoldiging gerekend wordt op de brutolonen van het verlopen dienstjaar (kalenderjaar);

Overwegende dat beroepster terecht doet opmerken dat, wat betreft de vaststelling van de vergoedingen voor tijdelijke volledige werkonbekwaamheid, de bijdragen voor betaald verlof nooit in aanmerking komen voor het berekenen van het basisloon aan de oorsprong van de vergoedingen;

Dat de tijdelijke volledige werkonbekwaamheid in-

derdaad op het gebied van de verlofbezoldiging geen schade aan de arbeiders kan berokkenen;

Dat inderdaad de duur van het verlof wordt bepaald per verlofdienstjaar, op basis van de duur van de in de loop van het dienstjaar verrichte arbeidsprestatie; dat buiten de dagen waarop werkelijke arbeid gepresteerd werd, zekere dagen waaronder het aantal dagen volledige tijdelijke arbeidsonbekwaamheid wegens arbeidsongeval, gelijkgesteld worden met de dagen van werkelijke arbeid voor de berekening van de duur van het verlof (R. B. 28 October 1946 en wet van 7 Juni 1949);

Dat een fictief loon dan bepaald wordt om tot de berekening van de basis van de verlofbezoldiging over te gaan; dat het fictief loon voor arbeiders van meer dan 21 jaar door M. B. van 5 Januari 1952 bepaald werd op 165,— frank per dag;

Dat de verlofbezoldiging dan gelijkstaat met 4 % van het brutoloon aangevuld met 4 % op het fictief loon alzo gerekend;

Dat op de aldus berekende bezoldiging echter een afhouding wordt gedaan die 8 % niet mag overschrijden (5 % voor het dienstjaar 1951 volgens K. B. van 2 Mei 1951), afhouding die moet dienen om de uitbetaling te verzekeren van de met gewerkte dagen gelijkgestelde werkloosheidsdagen (artikel 3 wet van 7 Juni 1949);

Overwegende dat er dus slechts schade mogelijk zou zijn in de mate dat het fictief loon minder zou bedragen dan het loon dat de arbeider had kunnen verdienen zonder de werkonbekwaamheid; dat dit verschil onbeduidend zal zijn;

Dat het niet betwist gemiddeld dagloon in huidig geval 227,50 frank bedraagt, aldus een verschil van $227,50 - 165 = 6,50$ frank per dag;

Dat partijen niet aanduiden welk het aantal dagen volledige werkonbekwaamheid geweest is, wat iedere nadere berekening onmogelijk maakt;

Dat wat het basisloon betreft voor de vergoedingen spruitende uit de blijvende gedeeltelijke werkonbekwaamheid zullen berekend worden op 54.599,30 frank + 4 % = 56.783,27 frank;

Overwegende dat beroepene tevergeefs doet opmerken dat de wetgever geen verschillende basislonen heeft bepaald voor de tijdelijke en de blijvende werkonbekwaamheid;

Overwegende dat vóór de in werkingtreding van de wet van 10 Juli 1951 nochtans algemeen werd aangenomen dat er een verschil in het basisloon bestond; dat immers de berekening van de hypothetische bezoldiging, voorzien door alinea 9 van artikel 6 (oude tekst), uitdrukkelijk beperkt was tot de gevallen van blijvende werkonbekwaamheid;

dat de nieuwe alinea 9 dezelfde beperking niet bevat zodat in principe hetzelfde grondloon voor beide gevallen dient gerekend (Hendrickx, J. T. 1951, blz. 484);

Overwegende dat, wat betreft de bijkomende vergoedingen zoals betaalde feestdagen en betaald verlof, deze nochtans niet in aanmerking kunnen komen voor het berekenen van het basisloon voor de vergoedingen wegens tijdelijke totale werkonbekwaamheid bij gebrek aan enige mogelijke schade;

Overwegende dat beroepene weliswaar argumenteert uit het forfaitair karakter van de wet om te verklaren dat de werkelijkheid van de schade niet dient te worden onderzocht;

Overwegende dat inderdaad het bestaan van een schade in ieder geval niet dient te worden bewezen, zodat de vergoeding in deze zin forfaitair is, maar dat de mogelijkheid van schade nochtans een eerste vereiste is voor de toekenning van de forfaitaire ver-

goedingen die slechts verschuldigd zijn in de mate dat er een verminderde werkkraft is;

dat door de assimilatie van feestdagen en dagen van werkloosheid wegens ongevallen met gewerkte dagen de onbekwaamheid fictief is uitgeschakeld wat betreft deze vergoedingen;

Om deze redenen :

De Rechtbank,
Rechtdoende in hoger beroep en op tegenspraak;
Na erover beraadslaagd te hebben;
Alle verdere en strijdige besluiten verwerpende;
Ontvangt het hoger beroep en het incidenteel beroep, verklaart ze beiden gedeeltelijk gegrond, doet dienvolgens het bestreden vonnis teniet en opnieuw rechtdoende;

Zegt voor recht dat beroepene, incidenteel beroeper, recht heeft op vergoedingen, steunende op de wet op de arbeidsongevallen a rato een blijvende gedeeltelijke werkonbekwaamheid van 1 % vanaf 19 Juni 1952, datum der genezing, en op een basisloon van 54.599,30 + 4% = 56.783,27;

Zegt voor recht dat voor de duur van de tijdelijke volledige werkonbekwaamheid de vergoedingen dienen gerekend a rato een basisloon van 54.599,30 + 4 % van (62,50 × het aantal dagen werkonbekwaamheid);

Veroordeelt beroepster in de kosten van beide aanleggen.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

1e Kamer bis. — 14 Juli 1953.

Voorzitter : M. Rubens.

Rechters : Mevr. Deloof en M. Deripainsel.

Advocaten : Mrs Clerckx loco Mr Vrancken
en Van Alsenoy.

Arbidsongeval. — Basisloon. — Daaronder valt de bijdrage van 4 % aan de R. M. Z. wegens betaald verlof. — Ook de vergoedingen voor de wettelijke feestdagen. — Regeling t.a.v. havenarbeiders. — Niet-toepasselijkheid van het gewone recht op de vergoeding van uit arbeidsongevallen voortvloeiende schade.

De bijdrage ten belope van 4 % van het brutoloon van de arbeider, door de werkgever betaald aan de R.M.Z. voor betaald verlof, is « uitgesteld » loon en behoort dus tot het « loon » in de zin van artikel 1, lid 1 van de wet op de arbeidsongevallen. Deze bijdrage komt immers aan de arbeider toe wegens het verrichten van de arbeid, tenminste sedert de wet van 7 Juni 1949; de werkgever betaalt aan de verlofkas 5 % van het brutoloon van zijn arbeider uit, waarvan 4 % aan de arbeider toekomt en 1 % voorbehouden wordt voor de jonge arbeiders; tot het beloop van 4 % wordt de bijdrage door de Kas volledig uitgekeerd aan de arbeider. Alleen om deze uitkering te vergemakkelijken geschiedt zij door bemiddeling van een Kas wegens de vaak voorkomende wisseling van werkgever.

De verplichting tot betaling der bijdrage ontstaat niet uitsluitend uit de wet maar uit de wet terzake van de arbeidsovereenkomst.

De vergoedingen voor de wettelijke feestdagen worden rechtstreeks door de werkgever aan de arbeider uitbetaald als tegenprestatie voor diens arbeid en behoren dus ook tot het « loon ». De arbeid geeft recht op een tweevoudige vergoeding, nl. ten

eerste om het bestaan van de arbeider te verzekeren gedurende de arbeidsdagen en ten tweede om datzelfde bestaan gedurende de wettelijke feestdagen van verplichte rust.

Het wettelijk forfait van 240 dagen voor havenarbeiders (artikelen 5 en 8 van de wet van 15 Juli 1951) slaat enkel op het aantal dagen van de arbeidsduur en geenszins op de berekening van het loon over die dagen. De bijdrage van 4 % over de brutolonen is een bijkomend loon, dat niet begrepen is in een forfaitaire berekening die slechts betrekking heeft op het aantal dagen. Waar art. 8, lid 1 bepaalt hoe de dagelijkse vergoeding voor de arbeid dient te worden berekend, bepaalt het niet hoe het totaal van de werkelijk betaalde werkvergoedingen wordt berekend, zodat de bijdrage van 4 % deel uitmaakt van het werkelijk betaalde loon.

De vergoeding van de uit arbeidsongevallen voortvloeiende schade is onttrokken aan het gewone recht en forfaitair geregeld.

Overigens kan de niet toevoeging aan het basisloon van de bijdragen voor verlof- en feestdagen van invloed zijn op de vergoedingen, die de arbeider bij een gedeeltelijke « blijvende » arbeidsonbekwaamheid zou genieten.

Inzake arbeidsongevallen moet geen rekening worden gehouden met het werkelijke maar wel met het mogelijke verlies.

De tijdelijke volledige arbeidsonbekwaamheid kan geen schadelijke gevolgen hebben voor het betaald verlof. De duur van het verlof wordt inderdaad bepaald per verlofdienstjaar op basis van de duur van de in de loop van het dienstjaar verrichte arbeidsprestaties. Buiten de dagen, waarop werkelijk gewerkt wordt, worden zekere dagen voor de berekening van de duur van het verlof met die dagen van werkelijke arbeid gelijkgesteld, waaronder de dagen van volledige, tijdelijke arbeidsonbekwaamheid wegens arbeidsongeval. Voor de berekening van de basis van de verlofbezoldiging wordt een fictief loon bij M.B. van 5.152 voor arbeiders van meer dan 21 jaar bepaald op 165 fr. per dag. Er zou aldus slechts schade mogelijk zijn in de mate, dat het fictieve loon minder zou bedragen dan het loon, dat de arbeider had kunnen verdienen, indien hij niet arbeidsonbekwaam ware geweest, welk verschil onbetekenend zou zijn.

N.V. Neptunus t/ De Weerdt.

Overwegende dat het hoger beroep tijdig ingesteld werd en in behoorlijke vorm;

Dat het nochtans niet ontvankelijk is tegen de gedeelten van het vonnis, waartegen beroepster zonder grief is;

Overwegende dat de eis strekt tot het horen bepalen der vergoedingen, aan geïntimeerde toekomend, op grond van de wet op de arbeidsongevallen;

Dat partijen nog slechts in geschil zijn nopens het berekenen van het basisloon;

Dat geïntimeerde dokwerker is en 120 dagen gewerkt heeft gedurende het jaar, dat het ongeval voorafging;

Dat in de inleidende dagvaarding geïntimeerde vroeg het basisloon te berekenen op grond van 312 werkdagen, zijnde 240 dagen (forfaitair bepaald door artikel 5 van de wet van 10 Juli 1951) + 60 dagen voor bestaanszekerheid, en 12 wettelijke feestdagen; dat hij later bij besluiten, genomen voor de eerste rechter, nog 6 dagen dubbel betaald verlof bijvroeg;

Overwegende dat de eerste rechter het basisloon berekent à rato van 240 werkdagen + 12 feestdagen,

te verhogen met 4 % voor betaalde en dubbel betaalde verlofdagen; — dat hij de verhoging wegens de vergoedingen van bestaanszekerheid afwees;

Overwegende dat beroepene zich bij dit vonnis neerlegt;

Overwegende dat beroepster zich niet bij de motieven van het vonnis neerlegt, voor zover betreft deze afwijzing, maar dit gedeelte van haar hoger beroep niet ontvankelijk is;

dat dus nog slechts in geschil is of het basisloon dient te begrijpen: 1° de vergoedingen of bijdragen voor het betaald en dubbel betaald verlof;

2° de vergoedingen voor de 12 wettelijke feestdagen;

Overwegende dat beroepster als grief tegen het vonnis aanvoert;

1° dat het begrip «loon» in artikel 6, lid 1 van de samengeschatte wetten op de Arbeidsongevallen in het algemeen noch de wettelijke feestdagen, noch de verlofdagen begrijpt;

2° dat het basisloon in het havenbedrijf door de wet van 15 Juli 1951 forfaitair geregeld werd over 240 werkdagen zonder mogelijke aanvulling;

3° dat volgens het gemeen recht geen vergoeding aan het basisloon dient te worden toegevoegd voor feestdagen en verlof, daar deze niet beïnvloed wordt door de werkonbekwaamheid;

I. Het begrip «loon».

Overwegende dat het loon in de zin van de wet de meest uitgebreide interpretaties heeft gekregen;

dat beroepster trouwens toegeeft dat het omvat «al hetgeen ingevolge de wet op de arbeidsovereenkomst en de algemene beginselen van het contractenrecht de werkelijke vergoeding als tegenprestatie van de verrichte arbeid uitmaakt.» (Verbr. 14.3.40; Pas. I, 91);

Overwegende dat de rechtsleer het er volkomen over eens is, dat de bijdragen, door de werkgever betaald aan de R.M.Z. wegens het verlof ten belope van 4 % op de brutolonen van zijn arbeiders, een «uitgesteld» loon uitmaakt, waarmede dus rekening dient gehouden voor de berekening van het basisloon (Horion B. ass. 1940, blz. 3; Vinel B. Ass. 1949, blz. 316; Kalm-Gosse, B. ass. 1949, blz. 462; Simone David, B. ass. 1950, blz. 729, en J. T. 1951, blz. 4);

dat de rechtspraak zich ook in deze zin schijnt te vestigen (Verbr. 23.3.53, Dendermonde, 9.2.53, B. Ass. 53, blz. 52; Gent Beroep 12.6.52, R.W. col. 804 (al spreekt het van de vergoedingen in plaats van de bijdragen); contra maar niet gemotiveerd, Brussel, 9.4.49, B. ass. 49, blz. 662);

Overwegende inderdaad dat deze bijdrage al de karaktertrekken van het loon bezit; dat zij aan de arbeiders toekomt wegens het verrichten van de arbeid, ten minste sedert de wet van 7 Juni 1949; dat de werkgevers aan de verlofkassen een bedrag van 5 % van de brutolonen van hun arbeiders uitbetalen, waarvan 4 % aan de arbeider toekomt en 1 % voorbehouden wordt voor de jonge arbeiders;

dat ten belope van 4 % de bijdrage integraal door de Kas aan de arbeider gestort wordt;

dat deze vergoeding enkel door de bemiddeling van een Kas uitbetaald wordt om de uitkering te vergemakkelijken, gezien de vaak voorkomende veranderingen van werkgevers;

Overwegende dat beroepster tevergeefs opwerpt dat de rechten en plichten van de arbeiders inzake verlof niet tot stand gekomen zijn ingevolge het arbeidscontract, maar ingevolge de wet:

1) de vergoedingen onafhankelijk zijn van de bijdragen, vermits zij verschuldigd blijven, al zijn de

bijdragen door de werkgever aan de Kas niet betaald, zodat de bijdrage de arbeider niet noodzakelijk ten goede komt en deze in elk geval het voordeel van de verlofdagen geniet;

Overwegende echter dat, zo de Kassen verplicht zijn de uitgaven voor te schieten (obligation à la dette), zij een verhaal moeten hebben tegen de werkgevers, die ze uiteindelijk moeten dragen (contribution à la dette);

dat er dus wel degelijk in de mate van de 4 % bijdragen een verband bestaat tussen het werk en de verlofvergoedingen;

Overwegende dat beroepster nog opwerpt dat de vergoedingen kunnen verhoogd worden in functie van de financiële mogelijkheden der Kassen (art. 19) en de bijdragen zelfs kunnen worden afgeschaft (art. 11), en dat de Kassen niet uitsluitend door de bijdragen gevoed worden;

Overwegende dat, indien hieruit kan afgeleid worden dat de verlofvergoedingen gedeeltelijk een andere oorsprong dan de patronale bijdrage kunnen hebben voor al wat de 4 % overtreft, dit niet wegneemt dat ten belope van de door hun betaalde 4 % zij een bijkomend loon uitmaken, vermits zij een bijkomende vergoeding zijn, verschuldigd door de werkgever voor de verschuldigde arbeid, en waarvan slechts de uitbetaling verdaagd wordt;

2) dat beroepster er aan toevoegt dat de bijdragen niet verschuldigd zijn krachtens het arbeidscontract, maar krachtens de wet;

dat het beding van betaling van bijdragen voor verlof niet vrij aangegaan wordt, maar wettelijk opgelegd;

Overwegende dat de tussenkomst van de wet in het bepalen van zekere voorwaarden van een overeenkomst niet belet dat de overeenkomst tussen de contracterende partijen wordt aangegaan, en dat de wederzijdse verplichtingen van partijen hun oorzaak in de overeenkomst vinden, al is deze aangevuld door de wettelijke voorwaarden;

dat de wet verschillende arbeidsvoorwaarden oplegt (minimumlonen, duur van de arbeid, enz.), die in de overeenkomst opgenomen worden en zowel een wettelijk als contractueel karakter hebben; dat de wet alleen niet tot betaling van bijdrage kan verplichten, indien er geen arbeidsovereenkomst is;

3) dat het verlofgeld geen tegenprestatie is voor een verrichte arbeid, maar integendeel ten doel heeft rustdagen te verzekeren en gepaard gaat met het werkelijk verlof;

Overwegende dat deze redenering maar op schijn berust; dat indien de verlofvergoeding rustdagen verzekert, zij nochtans uitgekeerd wordt uit oorzaak van en in verhouding met het verrichte werk;

dat beroepster doet opmerken dat het verlofgeld niet verschuldigd is bij minder dan 15 dagen werkprestaties en bij gebrek van effectieve rustneming, behoudens in gevallen van overmacht;

Overwegende dat dit niet belet dat de arbeider een zeker en niet aleatoir recht op de verlofvergoedingen heeft verworven, uit te betalen in de wettelijke voorwaarden; dat de uitbetaling dan door niets anders dan de wil van de arbeider zelf kan uitgeschakeld worden;

dat de bijdrage voor betaald en dubbel betaald verlof ten belope van 4 % van het brutoloon dus deel uitmaakt van het loon van de arbeider;

Overwegende dat, wat betreft de vergoedingen voor de wettelijke feestdagen, deze rechtstreeks door de werkgever aan de werknemer uitbetaald worden;

dat beroepster dan ook tevergeefs opwerpt dat zij uitbetaald worden krachtens de wet en niet als tegenprestatie van de arbeid;

Overwegende dat het natuurlijk als bijkomende vergoeding voor het gepresteerde werk is, dat een vergoeding moet betaald worden, die het loon moet vervangen op de wettelijke feestdagen; dat aldus niet de rust vergoed wordt, maar de arbeid, die recht geeft op een dubbele vergoeding, de eerste om het bestaan van de arbeider te verzekeren gedurende zijn werkdagen, en de tweede om zijn bestaan te verzekeren gedurende zijn wettelijke feestdagen van verplichte rust;

dat deze betaling een bijkomende last op de werkgevers legt, die de arbeider toelaat een gewoon loon te ontvangen op de dagen, dat hij niet mag werken;

dat in principe dergelijke vergoedingen dus klaarblijkelijk als een bezoldiging dienen te worden beschouwd, die bij het basisloon moet worden gevoegd;

II. *Nopens het «forfait» van 240 dagen in het havenbedrijf.*

Overwegende dat beroepster de artikelen 5 en 8 van de wet van 15.7.1951 aanhaalt om te beweren dat, zelfs indien de vergoedingen voor de wettelijke feestdagen en de bijdragen voor betaald verlof onder het begrip «lonen» vallen in het algemeen, zij in ieder geval dienen te worden berekend volgens de forfaitaire regeling, bepaald door artikelen 5 en 8, wat betreft het basisloon, aan te rekenen voor de arbeiders in de haven;

dat artikel 5 luidt als volgt: «voor de toepassing van de bepalingen van dit lid mag de normale jaarlijkse arbeidsduur in de bedrijven, welke zich bezighouden met het laden, lossen en behandelen van goederen in de havens, op de steigers, in de pakhuizen en stations, niet minder bedragen dan 240 dagen»;

Overwegende dat de eerste rechter terecht aan de hand van de geschiedenis van de totstandkoming dezer wet deed opmerken dat het «forfait» van 240 dagen «normale jaarlijkse arbeidsduur» (eerst was voorgesteld 280 dagen), die de jurisprudentiële schatting van 198 dagen vervangt, rekening houdt zowel met de werkelijke arbeid als met de voordelen van de bestaanszekerheid;

dat beroepster echter voorhoudt dat het «forfait» absoluut is, en iedere bijberekening uitsluit;

Overwegende dat de eerste rechter reeds heeft opgemerkt dat het «forfait» enkel slaat op het aantal dagen van de arbeidsduur en geenszins op het berekenen van het loon gedurende die dagen;

Overwegende nochtans dat de betaalde feestdagen noodzakelijk binnen de «normale jaarlijkse arbeidsduur» komen te vallen of kunnen vallen, zodat zij begrepen zijn in het «forfait» betreffende het aantal dagen;

dat integendeel de 4 % bijdrage over de brutolonen een bijkomend loon uitmaken, dat niet begrepen is in een forfaitaire berekening, die slechts betrekking heeft op het aantal dagen;

dat waar artikel 8, lid 1, bepaalt hoe de dagelijkse vergoeding van de arbeid dient te worden berekend, het niet bepaalt hoe het «totaal der werkelijk betaalde bezoldigingen» wordt berekend, en dat zoals hierboven uiteengezet, de 4 % bijdrage deel uitmaakt van het werkelijk betaalde loon;

III. *Wat betreft het gemeen recht.*

Overwegende dat beroepster tevergeefs argumenteert volgens de beginselen van het gemeen recht inzake vergoedingen tot herstelling van schade, wanneer juist de vergoeding van de schade, spruitende uit arbeidsongevallen aan het gemeen recht onttrokken is en «forfaitair» geregeld wordt;

Overwegende dat beroepster zich trouwens in feite vergist wanneer zij beweert dat de niet-toevoeging aan het basisloon van bijdragen voor verlof of betaalde feestdagen geen invloed kan hebben op de vergoedingen, die de arbeider voor verlof- en feestdagen zou genieten bij een gedeeltelijke blijvende werkonbekwaamheid;

Overwegende dat men in zake arbeidsongevallen geen rekening moet houden met het werkelijke verlies, maar met het mogelijk verlies;

dat voor het geval de werkonbekwaamheid een vermindering van loon in dezelfde verhouding zou meeslepen, zij noodzakelijk ook een verlies zou meeslepen op de bijdragen voor het verlof, bijdragen die in verhouding zijn met het loon «stictu sensu»;

dat zij ook een onrechtstreekse invloed kan hebben op de vergoedingen wegens betaalde feestdagen;

dat, wat betreft de tijdelijke volledige werkonbekwaamheid, integendeel deze geen schadelijke gevolgen kan hebben voor het betaalde verlof;

dat inderdaad de duur van het verlof wordt bepaald per verlofdienstjaar op basis van de duur van de in de loop van het dienstjaar verrichte arbeidsprestaties;

dat buiten de dagen, waarop werkelijke arbeid gepresteerd werd, zekere dagen waaronder het aantal volledige tijdelijke arbeidsonbekwaamheid wegens arbeidsongeval, gelijkgesteld worden met de dagen van werkelijke arbeid voor de berekening van de duur van het verlof (R. B. 28 October 1946 en wet van 7 Juli 1949);

dat een fictief loon bepaald wordt om tot de berekening van de basis van de verlofbezoldiging over te gaan;

dat het fictief loon voor arbeiders van meer dan 21 jaar bij M. B. van 5 Januari 1952 bepaald werd op 165 frank per dag;

dat de verlofbezoldiging dan gelijkstaat met 4 % van het brutoloon, aangevuld met 4 % van het fictief loon, alzo berekend dat op de aldus berekende bezoldiging echter een afhouding wordt gedaan die 8 % niet mag overschrijden (van 5 % voor het dienstjaar 1951 volgens K. B. van 2 Mei 1951), afhouding die moet dienen om de uitbetaling te verzekeren van de niet gewerkte dagen gelijkgestelde werkloosheidsdagen (artikel 3 wet 7 Juni 1949);

Overwegende dat er dus slechts schade zou mogelijk zijn in de mate, dat het fictief loon minder zou bedragen dan het loon, dat de arbeider had kunnen verdienen zonder de werkonbekwaamheid;

dat dit verschil onbeduidend zou zijn;

dat het niet betwiste gemiddelde dagloon in huidig geval 236,45 frank bedraagt, d.w.z. een verschil van 236,45 frank — 165 frank = 71,45 frank per dag van volledige tijdelijke werkonbekwaamheid;

dat het basisloon dan bedraagt 56.748 + 4 % van 71,45 × aantal dagen volledige werkonbekwaamheid.

Om deze redenen,

De Rechtbank,
rechtdoende in hoger beroep en op tegenspraak;
na erover beraadslaagd te hebben;
alle verdere en strijdige besluiten verwerpende;
ontvangt het hoger beroep, behalve voor wat betreft het uitschakelen van het basisloon van de voordelen van de bestaanszekerheid;
verklaart het gegrond;

doet dienvolgens het bestreden vonnis teniet voor zover het gezegd heeft dat de wettelijke feestdagen ten belope van 2.837,40 frank aan het basisloon van een havenarbeider dienen te worden toegevoegd; bevestigt alle andere beschikkingen van het vonnis met dien verstande dat het totaal basisloon dus wordt

56.748 + 4 % of 2.189,92 frank = 58.937,92 frank voor de blijvende werkonbekwaamheid en tijdelijke gedeeltelijke werkonbekwaamheid en (56.748 + 4 % van 71,45 × aantal dagen) voor tijdelijke volledige werkonbekwaamheid;

veroordeelt beroepster in de kosten van het hoger beroep.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE BRUSSEL

3e Kamer. — 3 Februari 1953.

Alleenrechtsprekende rechter : Emond.

O. M. : M. Grandel.

Advocaten : Mrs Calewaert en Malherbe.

Burgerlijke slachtoffers van de oorlog 1940. — Recht op invaliditeitspensioen. — Bevoegdheid van de Rechterlijke Macht om kennis te nemen van geschillen over dat burgerlijk recht. — De bij de wet ingestelde bijzondere commissies hebben niet de macht recht te spreken. — Administratieve taak van het Rekenhof. — De weigering door het Rekenhof van het visum op een pensioenbrevet belet niet het bestaan van het recht op pensioen van de belanghebbende. Het niet door het Rekenhof geviseerde pensioenbrevet is een rechtsgeldige titel. — Rechter gebonden aan de beslissing van de Commissie over het oorzakelijk verband tussen oorlogsfeit en invaliditeit. — De vordering tot betaling ener dwangsom voor het geval van niet-voldoening van het pensioen vindt geen steun in de wet.

Het burgerlijk slachtoffer van de oorlog 1940 heeft blijkens de desbetreffende wettelijke bepalingen recht op pensioen. De Rechter is bevoegd om kennis te nemen van alle geschillen over dat burgerlijk recht.

De bij de wet ten deze ingestelde bijzondere commissies hebben alleen de taak na te gaan of de feitelijke voorwaarden voor het recht op pensioen aanwezig zijn; zij beslissen over het bestaan van de invaliditeit, de graad, de oorsprong en de oorzaak daarvan, doch zij hebben geen rechtsprekende macht, zodat hun bestaan niets afdoet aan de bevoegdheid van belanghebbenden om zich tot de burgerlijke rechter te wenden.

Het Rekenhof heeft tot taak de controle van de wettelijkheid der staatsuitgaven, welke controle het uitoefent op de administratie tegenover hen, die voor de openbare gelden rekenplichtig zijn. Het Rekenhof is geen rechterlijke macht, die belast zou zijn met de beslissing over de rechten van hen, die een hun krachtens de wet verschuldigd pensioen vorderen.

Het door het Rekenhof op pensioenbrevetten verleende visum is bloot een daad van beheer, die het verricht krachtens zijn taak van controle op de ontvangsten en uitgaven van de uitvoerende macht. In geval van weigering van het visum door het Rekenhof bestaat er een zuiver administratief conflict tussen het Rekenhof en het Departement, dat het pensioenbrevet heeft verleend, waar de pensioengerechtigde buiten staat en dat hem niet belet zijn vordering aan het oordeel der rechterlijke macht te onderwerpen. Het visum van het Rekenhof is niet een vereiste voor het bestaan van het recht op pensioen.

De belanghebbende bezit in de beslissing van de bevoegde commissie, afgezien van het visum van het

Rekenhof, een titel, die hem toelaat een eis tot uitvoering vóór de burgerlijke rechter in te stellen.

Artikel 5 van het wetsbesluit van 19 September 1945 bepaalt dat de commissies in laatste instantie beslissen over de vraag of de schade te wijten is aan een oorlogsfeit; de commissies beslissen dus souverain over de vraag van het oorzakelijk verband tussen het oorlogsfeit en de invaliditeit, zodat de rechter door die beslissing gebonden is.

De eis tot betaling ener som van 100.000 frank voor het geval het pensioen niet mocht voldaan worden, welke eis neerkomt op de vordering ener dwangsom, vindt geen steun in de wet. De schade, die zou kunnen het gevolg zijn van een vertraging in de uitbetaling, wordt vergoed door de gerechtelijke intresten.

Van Gelder t/ Belgische Staat.

I. Feiten der zaak en voorwerp der vordering :

Overwegende dat eiser op 5 Maart 1941 zijn rechten heeft doen gelden op een pensioen als burgerlijk slachtoffer van de oorlog van 1940, op voet van de bepalingen van het besluit der secretarissen-generaal van 20 September 1940;

Overwegende dat op 13 Mei 1942 de administratieve commissie, voor dewelke de vordering aanhangig was gemaakt, eiser naar de geneeskundige commissie heeft verwezen en die procedure uitgelopen is op een beslissing van 22 Maart 1944 van de administratieve commissie, waarbij de rechten van eiser erkend werden op een pensioen, berekend op een invaliditeit van 50 %, geldig voor de tijdsperiode van 1 Maart 1941 tot 31 December 1945, terwijl eiser dan, en voor zover hij de aanvraag daartoe zou ingediend hebben binnen de wettelijke termijnen, de kwestie aan een herziening diende te onderwerpen;

Overwegende dat eiser werkelijk binnen de vereiste termijn de aanvraag heeft gedaan, strekkende tot het hernieuwen van zijn pensioen; dat hij opnieuw naar de geneeskundige deskundigen werd verwezen en op 31 Januari 1951 een beslissing door de administratieve commissie getroffen werd, waarbij hij voor 80 % invalide werd erkend voor de tijd van 1 Januari 1946 tot 31 Maart 1952, zo dat eiser dan weer een nieuwe herziening moest ondergaan;

Overwegende dat de beslissing van de administratieve commissie van 6 Februari 1952 slechts een verklarend karakter heeft in verband met die van 22 Maart 1944 zonder het beschikkend gedeelte ervan te wijzigen;

Overwegende dat eiser nochtans het voordeel van de uitvoering van voornoemde beslissingen niet heeft verkregen; dat uit de in het geding naar voren gebrachte feiten blijkt dat het niet uitvoeren ervan te wijten is aan de omstandigheid, dat het Rekenhof zijn visum heeft geweigerd; dat het Rekenhof aan de bevoegde Minister deed opmerken, dat de uitleggende beslissing van 6 Februari 1952 onverenigbaar zou zijn met de bestanddelen van de bundel en dat er wettelijk geen rechtstreeks verband zou bestaan tussen de invaliditeit en het oorlogsfeit;

Overwegende dat de thans aanhangige vordering het geschil aan het oordeel van de burgerlijke rechtbank onderwerpt en er toe strekt verweerder te doen veroordelen tot de betaling van het pensioen, zoals het vastgesteld werd door de administratieve commissie, en bij gebrek aan betaling binnen een bepaalde termijn, tot het betalen van een som van 100.000 frank bij wijze van schadevergoeding.

II. Bespreking :

1° Over de bevoegdheid :

Overwegende dat verweerder de onbevoegdheid van de rechtbank inroept; dat hij zich beroept op het feit, dat bedoeld pensioen niet het voorwerp zou uitmaken van een burgerlijk recht, daar het niet zou voortspuiten uit een contract of een oneigenlijk contract, uit een misdrijf of een oneigenlijk misdrijf, maar uit een uiting van nationale solidariteit;

Overwegende dat eiser daartegen aanvoert dat hij zijn recht op pensioen ontleent aan de wet en hij dus een burgerlijk recht heeft, waarvan de rechtbanken kennis mogen nemen (Grondwet, artikel 92);

Overwegende dat het onderzoek der desbetreffende wetsbepaling aantoont, dat de wetgever het recht van de verminkte op pensioen erkend heeft; dat het besluit van 20 September 1940 de rechten van de burgerlijke slachtoffers bepaalt en artikel 6 van de beslissing spreekt, die de rechten van de invalide vaststelt; dat het hele besluit naar de vroegere wetgeving verwijst, dit wil zeggen, naar de wet van 10 Juni 1919 en naar het K.B. ter samenordering van de wet van 19.8.1921, waar in artikel 2 gezegd wordt dat het slachtoffer recht heeft; dat het wetsbesluit van 19 September 1945 de geldigheid van het besluit der secretarissen-generaal van 20 September 1940 heeft gehandhaafd, zonder er de beginselen van te wijzigen; dat de wet van 1 April 1948 geen ander doel had dan opnieuw de termijnen te regelen voor het indienen der aanvragen; dat het dus zeker is dat de wetgeving een recht erkend heeft en daarvan nooit is afgeweken;

Overwegende dat, daar bij de wet een burgerlijk recht werd erkend, ieder geschil daaromtrent tot de bevoegdheid der rechtbanken behoort; dat de sanctie voor machtsovertreding, daar zij afhangt van de controle der wettelijkheid, tot de normale bevoegdheid behoort van de rechterlijke macht;

Overwegende dat voorzeker in zake aan de oorlogsslachtoffers toegekende pensioenen de wetgever bijzondere commissies heeft ingesteld; dat deze nochtans geen rechtsprekende macht hebben, maar er mede belast zijn met het oog op het toekennen of het weigeren van het pensioen, na te gaan of de bij de wet vereiste feitelijke voorwaarden aanwezig zijn; dat zij uitspraak doen over het bestaan van de invaliditeit, de graad, de oorsprong en de oorzaak ervan; dat de tussenkomst van deze commissies niets afdoet aan de bevoegdheid van belanghebbenden om zich te wenden tot de burgerlijke rechtbank (Rép. Prat., V° Pensions civiles, n° 4 en volg.; V° Pensions militaires, n° 1 en volg, en n° 402-408; Verbr., 27 September 1928, Pas. 1928, I, 231; 25 October 1934, Pas. 1935, I, 41, en advies van de procureur-generaal Paul Leclercq, 4 April 1940, Pas. 1940, I, 105; 20 Mei 1943, Pas. 1943, I, 196; 5 Juni 1947, Pas. 1947, I, 246; nota's 1 en 2 onder Verbr. 7 April 1949, Pas. 1949, I, 280; Burg. Rechtb. Brussel, 4 Juni 1947, R. W. 1948-1949, kol. 589; 27 November 1948, J. T. 1949, 137);

Overwegende dat de door verweerder opgeworpen exceptie van onbevoegdheid dus niet opgaat.

1° Over de ontvankelijkheid :

Overwegende dat verweerder de stelling verdedigt, volgens dewelke eiser om de door hem gevorderde veroordeling te bekomen, vooraf een volledige beslissing zou moeten verkregen hebben van de administratieve instanties, dit wil zeggen niet alleen van de bijzondere commissies, maar ook van het Rekenhof in zover het

zijn visum moet geven; dat hij doet opmerken dat in casu het visum geweigerd werd;

Overwegende dat eiser betwist dat zou bewezen zijn dat het Rekenhof het visum zou geweigerd hebben, maar dat die tegenwerping van de hand dient te worden gewezen, daar de weigering bevestigd wordt door de brief, op 5 Maart 1952 door het Rekenhof, onder de handtekening van de heer Eerste-Voorzitter, gericht tot de bevoegde minister;

Overwegende dat verweerder de vraag opwerpt wat de invloed is van het optreden van het Rekenhof ten deze;

Overwegende dat tot de bevoegdheden van het Rekenhof behoort de controle over de wettelijkheid der uitgaven, controle uitgeoefend op de administratie met een macht van rechtspraak ten overstaan van hen, die voor de openbare gelden rekenplichtig zijn, en dit uitsluitend wat hun beheer betreft (Rép. Prat., V°, Cour des Comptes, passim); dat het geen rechterlijke macht is, belast met de beslissing tussen zichzelf en de belanghebbenden, die een hun krachtens de wet verschuldigd pensioen vorderen (Verbr., 12 Juni 1873, Pas. 1873, I, 188; voormeld advies van procureur-generaal Paul Leclercq, voorafgaande Verbr., 25 October 1934; Brussel, 1 Februari 1933, P. P. 1933, n° 122);

Overwegende dat het visum, door het Rekenhof op pensioenbrevetten verleend, een zuivere daad van beheer uitmaakt, die het verricht krachtens zijn opdracht, de ontvangsten en uitgaven van de uitvoerende macht na te zien; dat, in geval van weigering van het visum een conflict bestaat tussen het Rekenhof en het Departement van hetwelk de titel uitgaat, maar een zuiver administratief conflict, waar de gerechtigde buiten staat, en dat hem niet belet zijn vordering aan het oordeel van de rechterlijke macht te onderwerpen (cfr Ameryckx, Het Rekenhof, blz. 109 en er aangehaalde verwijzingen); dat het visum geen voorwaarde is voor het recht op het pensioen *ibid.*, blz. 1103;

Overwegende dat uit deze beschouwingen voortvloeit dat, wanneer de bijzondere commissies inzake pensioenen ingesteld zijn bij de wet, het Rekenhof te hunnen opzichte niet een soort rechtsmacht van hogere rang is; dat de opmerkingen, die het uit naar aanleiding van zijn visumweigering, slechts tot uitwerking kunnen hebben gebeurlijk vanwege de administratie een herzieningsaanleg uit te lokken, maar dat het Rekenhof niet de macht heeft de beslissingen van de commissies te hervormen of te verbreken;

Overwegende dat zulks des te meer waar is inzake pensioenen voor burgerlijke oorlogsslachtoffers, daar artikel 5 van het wetsbesluit van 19 September 1945 een uitdrukkelijke bepaling bevat, luidend: «De hogere commissie van beroep, en bij gebrek aan beroep (n.b. hetgeen in casu het geval was) de burgerlijke commissie van invaliditeit, zullen afdoend (Frans: «souverainement») beoordelen of de schade te wijten is aan een oorlogsfeit» en dat de bedoeling van deze bepaling duidelijk voortvloeit uit de bewoordingen van het voorafgaand verslag aan de Regent: «Artikel 5 heeft voor doel de rechtspleging te vereenvoudigen...»;

Het bepaalt nader dat de bevoegde commissies in hoogste instantie beoordelen of de schade aan een oorlogsfeit te wijten is. Het maakt aldus onmogelijk de onzekerheid en het aanvullend werk, die een tweede beoordeling derzelfde vraag door het Rekenhof zou kunnen medebrengen. Er moet trouwens de nadruk op gelegd worden, dat deze tweede waardering de belanghebbende niet kan beletten voor de rechtbanken de uitvoering van de beslissing der commissie

te vorderen, daar deze beslissing door de rechtspraak beschouwd wordt als vestigend een verworven recht (Belgisch Staatsblad, 1-2 October 1945);

Overwegende dat uit deze teksten blijkt dat de visumweigering door het Rekenhof de aanhangige vordering niet onontvankelijk maakt, daar eiser over een titel beschikt die hem toelaat een eis tot uitvoering voor de burgerlijke rechter in te stellen.

3° Ten gronde :

Overwegende dat de door verweerder aangenomen houding er toe strekt de grond van het recht op het pensioen door eiser ingeroepen, weer te berde te brengen, dit wil zeggen te doen nagaan, zo nodig door de aanstelling van een deskundige geneesheer, of er een oorzakelijk verband bestaat tussen het oorlogsfeit en de invaliditeit;

Overwegende dat de wetten, die een recht op pensioen vestigen, gewoonlijk bepalen dat dit recht voor eerst zal moeten erkend worden door de administratie, volgens werkwijzen, welke bij de wet worden geregeld en de procedure voor de administratieve en geneeskundige commissies bepalen; dat, er zich dan een gemengde toestand voordoet (advies van procureur-generaal Paul Leclercq : « une situation mixte »), daar de feitelijke bevindingen der commissies onherroepelijk kunnen zijn in deze zin dat de rechtbanken, voor dewelke een vordering wordt aanhangig gemaakt, kunnen verplicht zijn die bevindingen als waar aan te nemen (Verbr., 7 April 1949, Pas. 1949, I, 280);

Overwegende dat die bevindingen die zijn, welke betrekking hebben op het bestaan der invaliditeit, het percentage ervan, de oorsprong en zelfs de oorzaak ervan (Rép. Prat. v° Pensions Militaires, n° 9), dat dient te worden nagegaan wat hier het geval is;

Overwegende dat art. 5 van het wetsbesluit van 19 September 1945 bepaalt dat de commissies in laatste instantie beslissen en aldus oordelen « of de schade te wijten is aan een oorlogsfeit »; dat zonder twijfel dus de Commissies zich souverain uitspreken over de kwestie van het oorzakelijk verband tussen het oorlogsfeit en de invaliditeit;

Overwegende dat gelet op de door de administratieve commissies ten voordele van eiser getroffen beslissingen, waarbij de kwestie in laatste instantie uitgemaakt werd, de rechtbank de conclusie van verweerder niet kan delen;

Overwegende dat uit deze beschouwingen blijkt dat de vordering van eiser onvankelijk en gegrond is in zover zij er toe strekt betaling te bekomen van het pensioen, zoals bepaald in de beslissingen van 23 Maart 1944 en 31 Januari 1951, zodat een herziening dient plaats te grijpen bij het verstrijken van de bij deze laatste bepaalde termijn;

Overwegende dat de eis tot betaling ener som van 100.000 fr., voor het geval dat voormeld pensioen niet mocht vereffend worden, niet gerechtvaardigd blijkt; dat zonder het uitdrukkelijk te zeggen de eis het begrip van een dwangsom schijnt in te sluiten, maar dat deze zich letterlijk dekt met dat van schadevergoeding, terwijl beide begrippen nochtans verenigd zijn in de conclusie van eiser; dat een dergelijke veroordeling tot betaling ener dwangsom niet moet worden uitgesproken, en de schade, die zou kunnen voortvloeien uit de vertraging in het betalen, vergoed zou worden door de gerechtelijke intresten.

Om deze redenen :

De Rechtbank,

.....

Verklaart de eis onvankelijk en in volgende mate gegrond,

Veroordeelt verweerder om aan eiser het pensioen van burgerlijk slachtoffer te bepalen, zoals bepaald door de Burgerlijke invaliditeitscommissie in haar beslissing van 22 Maart 1944 en 31 Januari 1951;

Veroordeelt hem bovendien tot de gerechtelijke intresten;

Verklaart het overige van de eis ongegrond, onzegt het aan eiser;

Verwijst verweerder in de kosten;

Verklaart dit vonnis uitvoerbaar bij voorraad niet-teenstaande hoger beroep en zonder borgstelling, behalve wat betreft de kosten.

VREDEGERECHT TE MENEN

6 Mei 1953

Rechter : M. Bettems.

Advocaten : Mrs Cosaert en Tremmery.

Handelshuur. — Geen verzoek om huurhernieuwing binnen de termijn en in de vorm, voorgeschreven bij de wet. — Einde der huur op 20 November 1952. — Geen opzegging vereist. Geen toestemming van de eigenaar in het na voormelde datum blijven bewonen van het gehuurde door de huurder.

Huis in huur bij een ambachtsman, die rechtstreeks met het publiek handelt. Verzuim van de huurder om huurhernieuwing te verzoeken binnen de termijn en in de vorm, bepaald in artikel 14, al. 1, van de wet op de handelshuur.

Het huurrecht heeft een einde genomen op 20 November 1952 zonder dat een opzegging daartoe noodzakelijk was.

De huurder kan zich in het onderhavige geval niet beroepen op artikel 14, al. 2, van voormelde wet, daar gebleken is, dat de verhuurder hoegenaamd niet de bedoeling heeft gehad de huurder na 20 November 1952 in het genot te laten van het gehuurde, ofschoon de huurder nadien feitelijk het huis is blijven bewonen.

Christaens t/ Geldof.

Aangezien beide vorderingen met elkander verknocht zijn en zij aldus behoren te worden samengevoegd, zodat door één enkel vonnis het geding tussen partijen zal worden beslist;

Aangezien eiser aanvoert dat hij bedoeld woonhuis aankocht als gewoon woonhuis, dit blijkens beschrijving er van in de verkoopakte van 21 Maart 1952, zonder geschreven huurovereenkomst door verweerder in huur gehouden; dat notaris Ackerman, uit Heule, bij attest, gedagtekend 26 December 1952, bevestigt dat de rechtsvoorganger van eiser bedoelde eigendom als woonhuis in huur gegeven heeft aan verweerder; dat verweerder niet bewijst dat hij ooit van de verhuurder toelating heeft bekomen om aldaar handel te drijven; dat aldaar geen winkel is ingericht en de bestemming van gewoon burgershuis niet kan veranderd worden door het uitstellen van enkele likeurflessen buiten weten en toestemming van de verhuurder; dat verweerder geen huurhernieuwing heeft gevraagd en niet is opgekomen tegen de op 27 Augustus 1952 gedane opzegging; dat voor zoveel de wet op de kleinhandelshuur zou moeten worden toegepast — wat eiser blijft betwisten — verweerder

niet in de woning gelaten werd na 20 November 1952 in de zin van artikel 14, al. 2, van voormelde wet om reden dat de verhuurder nimmer een bepaalde (zekere — certaine) onbetwifelbare, alhoewel stilzwijgende toestemming tot de huurverlenging heeft gegeven; dat voormelde opzegging van 27 Augustus 1952 daar het duidelijk bewijs van geeft en de datum van 1 Maart 1953, verleend in naleving der huishuurwetten en vermeld in de opzegging, daar niet aan afdoet; dat de dagvaarding van 24 Januari 1953 geen afstand oplevert van de vorige dagvaarding van 16 December 1952, gedaan op grond der huishuurwetten;

Aangezien verweerder aanvoert dat op grond van de huurprijs van 1 Augustus 1953, belopende 190,— frank per maand, dit huis onder toepassing valt der wet op de kleinhandelshuur op voet van artikel 1, par. 1-1° en par. 2 K. B. van 23 December 1951; dat dienvolgens verweerder zich beroepen mag op de bepalingen van artikel 14, al. 2, dezer wet en hij zich het recht voorbehoudt huurhernieuwing aan te vragen; dat hij — verweerder — immers zich beroepen mag op de bepalingen van artikel 1 der wet op de kleinhandelshuur, daar bedoeld huis vanaf het begin der ingentreding dienstig geweest is tot het drijven ener kleinhandelszaak; dat verweerder in het handelsregister ingeschreven is onder nummer 25.139; dat hij vroeger, zijnde vóór 1 September 1950, dezelfde kleinhandel heeft gedreven te Bissegem, in n° 3 der Statiestraat; dat de huuropzegging, betekend op 27 Augustus 1952 tegen de 1e Maart 1953, bewijst dat verweerder bedoeld goed in huur hield na 20 November 1952 en artikel 14, al. 2, der wet op de kleinhandelshuur toepasselijk blijft; dat hij verweerder feitelijk bij schrijven van zijn raadsman dd. 2 Februari 1953 eiser om huurhernieuwing heeft verzocht voor de duur van negen jaar;

Aangezien blijkt uit het handelsregister, alhier voorgelegd door verweerder, dat hij handelszaken drijft sedert 19 October 1940, dat hij toen woonachtig was te Bissegem, Statiestraat, n° 3, dat sedert 24 December 1945 de handel zich blijkens aanvullende vermelding uitstreckte tot wijnen, likeuren, verf, vernis en alles wat schilderen aangaat; dat verweerder aldus werkelijk van voor 1 September 1950, datum zijner in gebruikneming van het goed van eiser, als kleinhandelaar dient te worden beschouwd;

Aangezien aldus dient aangenomen te worden dat verweerder zich terecht beroept op de bepalingen van artikel 1 der wet op de kleinhandelshuur; dat verweerder immers bij de ingentreding bedoelde eigendom in huur heeft genomen om daarin zijn bedrijf als ambachtsman, die rechtstreeks met het publiek handelt, uit te oefenen;

Aangezien verweerder echter om geen huurhernieuwing heeft verzocht, binnen de termijn en in de vorm, bepaald in art. 14, al. 1, der wet op de kleinhandelshuur; dat hij zich thans beroept op al. 3 van hetzelfde artikel om te beweren dat, nu hij in het bezit gebleven is van bedoeld goed na 20 November 1952, een nieuwe huur van onbepaalde duur ingetreden is;

Aangezien de huuropzegging van 27 Augustus 1952 door eiser, nieuwe eigenaar, te goeder trouw betekend werd op grond der gegevens van de eigendomstitel, vastgesteld bij notariële akte van 21 Maart 1952; dat de samengeordende huishuurwetten van 10 Maart 1952 dergelijke opzegging ter zake vereisten met inachtneming van een termijn van zes maanden; dat eiser in dezelfde zin dagvaardde op 16 December 1952 en ingevolge het optreden van verweerder ter inleidende terechtzitting van 24 December 1952 opnieuw dagvaardde tegen de terechtzitting van 28 Januari 1953;

Aangezien eiser niet heeft afgezien van de op grond der huishuurwet ingestelde vorderingen, de toepasselijkheid der wet op de kleinhandelshuur voortdurend heeft betwist; dat alle afstand van recht van strikte interpretatie moet blijven en niet mag worden vermoed;

Aangezien verweerder zich dan ook niet te goeder trouw mag beroepen op de handelwijze van eiser, krachtens de huishuurwet om voor zich zekere huur-rechten op grond van de wet op de kleinhandelshuur te eisen;

Aangezien verweerder in zijn hoedanigheid van kleinhandelaar die om geen huurhernieuwing heeft verzocht, vervallen is van zijn huurrecht van 20 November 1952; dat principieel geen voorafgaande opzegging vanwege de verhuurder vereist was — zie vonnis Vrederegerecht Antwerpen, 1e kanton, 19 November 1953, R. W. 28 December 1952, kolom 652 en volgende; dat het thans aanhangige geding genoegzaam aantoonst, dat eiser hoegenaamd niet voornemens is verweerder in bedoeld goed te laten wonen; dat verweerder aldus zich voor zijn wonen in huis sinds 20 November 1952 niet beroepen kan op stilzwijgende toestemming van eiser, eigenaar;

Gelet op de artiklen, 2, 34, 37 en 41 der wet van 15 Juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken;

.....

BIBLIOGRAPHIE

René DEKKERS : Le droit privé des peuples. Caractères. Destinées. Dominantes. — Brussel, Librairie Encyclopédique, 1953, 506 p.

Professor Dekkers verrast ons telkens met verbluffende boeken. Hij is ongetwijfeld een onzer voor-naamste Vlaamse juristen, die de verschillende facetten van de rechtswetenschap magistraal beheerst: naast het burgerlijk recht oefenen de rechtsgeschiedenis, de rechtsphilosophie en de rechtsvergelijking een grote bekoring op hem uit. Thans zocht hij in de massa wetten en gebruiken, die de beschaafde wereld vormen, naar het onderscheid tussen het particulier en het universeel recht, tussen het zgn. stadsrecht (municipal law, Stadt of Landrecht) en het recht van alle volkeren (natural law).

Zijn werk is ingedeeld in drie grote delen, onderscheidenlijk getiteld: « Caractère - Destinées - Dominantes ».

Het eerste deel: *Caractères* (p. 11-206) stelt zich tot doel het recht van een grote groep volkeren vast te leggen en te schetsen. Niet van de zgn. Naturvölker of voorhistorische volkeren: daarover heeft de auteur slechts zeer kort gehandeld, omdat hun recht nog niet opgetekend is in eigen wetboeken: Lappen, Eskimos, Roodhuiden, naturellen van Centraal Australië: niet dat het recht van deze volkeren van belang zou zijn ontbloot, maar onze kennis van hun rechtsgebruiken steunt hoofdzakelijk op reisverhalen van ontdekkingsreizigers, die gewoonlijk juridische vorming missen, en daarenboven draait het recht dezer voorhistorische volken in hoofdzaak rond de familie. Dekkers houdt zich bij voorkeur dan ook bezig met de 79 zgn. Kulturvölker: Angel-Saksers, Amerika, Engeland, Duitsland, Annam, Arabieren, Armenië, Assyrië, Athene, Oostenrijk, Azteken, Babylonië, Bantoes, België, Birmanië,

Bohemen, Bulgaren, Bourgondiërs, Cambodja, Canoniëk recht, Catanië, Kelten, China, Cochinchina, Dalmatië, Denemarken, Schotland, Egypte, Esclavonië, Spanje, Finland, Frankrijk, Franken, Friesland, Wales, Galliërs, Georgië, Germanen, Gortyna, Grieken, Hebreërs, Hittieten, Hongarije, Incas, Indië, Ierland, IJsland, Italië, Japan, Kabylen, Lithauen, Locri, Lombarden, Maleiers, Mongolen, Montenegro, Muzelmanen, Normandiërs, Noorwegen, Osseten, Oostgoten, Perzen, Polen, Portugal, Rome, Roemenië, Rusland, Servië, Siam, Slaven, U.R.S.S., Sparta, Zweden, Zwitserland, Sumer, Syrië, Turkije, Westgoten, Yougoslavië. Van al deze volkeren behandelt hij geen problemen van staatsrecht, noch feodaal recht; hij geeft ook niet het laatste stadium aan van hun rechtsontwikkeling, maar tot wanneer hun privaat recht zijn hoogste vorm heeft bereikt: de codificatie. Voor elk der geciteerde volkeren geeft hij aan: de grote lijnen van hun geschiedenis, de rechtsbronnen en de hoofdenmerken van hun recht; vandaar de naam: *Caractères*. Bij de bibliographie geeft hij vooral de kritische bronnenuitgaven en de meest recente werken en artikels.

In het tweede, korte deel: *Destinées* (p. 207-236), schetst Dekkers de verspreiding van het privaatrecht in de wereld. Het is vooral als wegwijzer bedoeld: hij wil de hoofdwegen aanduiden waarlangs deze intellectuele verovering heeft plaats gevonden. Dekkers ziet er acht, die hun oorsprong nemen onderscheidenlijk in China, Azië en Mesopotamië (met als overgang: de Joden, de Egyptenaren en de Perzen), in de Middellandse Zee (de Grieks-Romeinse wereld), bij de Germanen en de Muzelmannen (met als overgang: de Kelten, de Kerk), in de Middeleeuwse Universiteiten, bij de Angelsaksers. Waarschijnlijk is Sovjet-Rusland op dit ogenblik de bron van een negende stroming. Merkwaardig is de door Dekkers gepubliceerde chronologische lijst der voornaamste monumenten van privaat recht vanaf de oudste tijden tot de laatste hedendaagse codificaties. Deze lijst geeft een goed idee van de universele rechtsontwikkeling (p. 491-498).

Het derde ten slotte, *Dominantes* (p. 237-472) getiteld, bevat de logische vergelijkingen. Hij streeft er naar uit het historisch materiaal de leidende gedachten te formuleren, door ze te illustreren door topica. Hij wil het recht van zijn nationale elementen ontdoen om slechts het idee, het fenomeen, te zien: dat wat men «juridische fenomenologie» pleegt te noemen, maar dan voortdurend gesteund op feiten. Dit deel bestaat uit vijf titels. De eerste handelt over het ontstaan van het recht: het recht is een orde, goede of slechte, opgelegd door een wettig of niet-wettig overheid. Maar opdat deze orde een blijvende vrede zou scheppen, moet ze goed zijn. Het recht is goed als het de zekerheid bezorgt in plaats van de willekeur. Het is nog beter als het de *gelijkheid* brengt naast de zekerheid. Er is gelijkheid wanneer twee personen, in dezelfde omstandigheden geplaatst, op dezelfde manier worden berecht. Daarom moet men, voor elk geval, al de omstandigheden kennen en afwegen. Dit werk eist een vergevorderde kunst, equity geheten. De man die dit weet toe te passen is een *rechtvaardig* man. Het recht ontstaat onder vorm van soortbeslissingen. Gewoonlijk beroepen deze beslissingen zich op een goddelijke oorsprong, die aan enkele bevoorrechten werden bekend gemaakt. Hoe meer gevallen er zich voordoen, hoe groter het aantal bevoorrechten; maar tezelfdertijd daalt hun godsdienstige macht. Indien de beslissingen herhaald worden, vormen ze een gewoonte. De gewoonte scheidt zich van de voorgaande af om ten slotte een bron van autonoom recht te worden. De historische volgorde waarin de

rechtsbronnen voorkomen is: de bekendmaking, het precedent, de gewoonte, de wet, de codex, met mogelijke tussenfazen. In deze ontwikkeling hebben slechts de drie eerste stadia een universeel karakter, omdat zij op concrete gevallen steunen. De wet en vooral de codex zijn geen universele fenomenen.

De tweede titel handelt over de staat van het recht: alle volkeren leven niet hetzelfde milieu. Daar zij niet over dezelfde bronnen van inkomsten beschikken, hebben zij ook niet dezelfde behoeften; daar zij niet hetzelfde karakter bezitten, hebben zij niet dezelfde regering. De fysieke, economische, morele, politieke factoren zijn zovele oorzaken van verschillen van het recht. In dit opzicht hebben alle volkeren niet hetzelfde recht.

In titels III (de evolutie van het recht) en IV (de uitbreiding van het recht) bewijst Dekkers dat in dezelfde omstandigheden de volkeren ongeveer hetzelfde recht gebruiken.

In titel V, getiteld *La science du droit*, onderscheidt hij *la science appliquée*, door de Romeinen ingevoerd, en de *science pure*, sinds *l'Esprit des Lois* (1748) van Montesquieu.

Tot besluit van zijn boek komt Dekkers tot de bevinding dat men niet alles wat in de rechtsgewoonten en codes voorkomt logisch kan uitleggen, want dat alles bij elkaar de jurist geen automaat is, maar een mens, en dus altijd iets onberekenbaars blijft.

Het is een eigenaardig, gewaagd — zoals alle boeken van rechtsvergelijking — maar ongetwijfeld een uiterst merkwaardig boek: een soort *Esprit des Lois* of *Universaljurisprudenz* voor het privaatrecht. Er liggen enorm veel ideeën in, maar het zal, naar ons oordeel, zeer tegenstrijdig besproken en onthaald worden. Het zal echter zonder twijfel zijn plaats krijgen naast de werken van Montesquieu, Anselm von Feuerbach, Rudolf von Jhering, Joseph Köler, Summer Maine, Sir Paul Vinogradoff, Maxime Kovalevski, Jean Brissaud, Rudolf Dareste en Paul Koschaker.

L. Th. Maes.

TAALKUNDIGE KRONIEK

Charles Maquet: *Dictionnaire Analogique. Répertoire moderne des mots par les idées; des idées par les mots.* — Paris, «Librairie Larousse», 8°, 591 blzn.

De «*Dictionnaire Analogique*» is een merkwaardig en nuttig boek, dat we niet langer onbesproken mogen laten. Het is merkwaardig op gebied van inhoud omdat het onze geest met allerlei taalkundige weetbarheden verrijkt.

Bij het stellen ondervinden we dikwijls dat het gepaste of het gewenste woord ons ontgaat. Die woordarmoede brengt velen in een wrevelige stemming.

In een dergelijk geval kan het bovenbenoemde woordenboek ons een uitmuntende hulp zijn. Dat werk, zegt de schrijver in zijn voorbericht, is «*l'auxiliaire de la pensée*». Het beoogt een dubbel doel:

1° het wekken van ideeën;

2° het verwerven van een nuttige en keurige woordenschat.

Dit woordenboek doorstaat geen vergelijking met

soortgelijke uitgaven. De stof is eveneens op een bijzondere wijze ingedeeld. Een zeer uitgebreide doorlopend Franse woordenschat beslaat het bovenste gedeelte van elke bladzijde. Onder de vermelde woorden komen er voor die in vetjes gedrukt zijn. Deze worden op het tweede gedeelte van de bladzijde opgegeven als trefwoorden en maken het voorwerp uit van belangwekkende toelichtingen.

Aan deze trefwoorden worden allerlei woorden en uitdrukkingen toegevoegd. Zulks geeft ons de gelegenheid om een rijke woordenvoorraad te overschouwen, die op een nauwgezette wijze in alinea's werden ingedeeld.

Wij lichten b.v. het woord « abandon » uit de tekst. Dit trefwoord heeft negen onderverdelingen: renoncement, séparation, abandon d'une foi, abandon d'enfant, abandon d'un lieu, abandon d'une propriété, abandon d'un droit.

De tekst van de eerste onderafdeling schrijven we gaarne over:

Renoncement. — Abandon, abandonner, abandonnement. — Abstention, s'abstenir. — Renoncer. — Abnégation. — Négliger, négligence, négligeable. — Rebuter, mettre au rebut, à l'écart, de côté. — Se débarrasser. Déposer. — Délaisser, délaissement.

Reculer. Renâcler. En démordre. Jeter le manche après la cognée. — En avoir assez.

De overige onderafdelingen worden op dezelfde wijze behandeld. De honderden trefwoorden die we uit dat werk kunnen aantekenen, geven ons een inzicht in een ongewone rijke woordenschat en talloze wendingen, die ons leiden naar de keus van het juiste, het passende, het opgespoorde en het ongekende woord.

* * *

Net als « Het Juiste Woord » van L. Brouwers, S.J. is de « Dictionnaire Analogique » van Charles Maquet van een onschatbare waarde bij het stellen en het spreken.

Die duizenden opgesomde woorden en uitdrukkingen gunnen de geduldige speurder een enige gelegenheid om de doolhof van de taaltuin in alle richtingen te doorkruisen, overal te grasduinen en te oogsten.

De auteur verzamelde niet uitsluitend woorden en uitdrukkingen, maar al dat overweldigend taalmateriaal bracht hij steeds in verband met de betekenisrijkdom van het vooropgezette trefwoord.

Het boek van de heer Maquet heeft een voordeel. De samensteller streefde naar volledigheid. Zijn verzameld taalmateriaal stemt tot nadenken en leidt een nauwlettende belangstellende tot een vlottere beheer-

sing van de taal. Bij elk trefwoord, in elke onderafdeling komt de oproepende kracht van het woord tot uiting.

Alle advocaten, vertalers, letterkundigen, studenten, opstellers, al degenen, die dagelijks de zenuwslopende strijd met het woord aangaan, zullen het boek van Maquet, dat een moderne bewerking is van P. Boissière's « Dictionnaire Analogique », als een onmisbare wegwijzer in de Franse taal beschouwen.

Albert Blontrock.

TIJDSCHRIFTEN

Nederlands Juristenblad. - Afl. 2. - 9 Januari 1954.

Prof. Mr Dr G. van den Bergh. Nogmaals: De leer der onsplitbare wilsverklaring (II, slot). - Mr C. Berkhouter: Juridische problematiek van de kunstmatige inseminatie bij de mens.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-amt en Registratie. - N° 4329. - 9 Januari 1954.

Mr J. J. Vriesendorp: De vergoeding van ideële schade na onrechtmatige daad in Nederland en naburige landen (II). - E. Van Hoff, Verlaging van bijdragen oorlogsschade in strijd met de wet?

Journal des Tribunaux. - N° 4006 - 10 janvier 1954.

J. Canivet: L'article 315 du Code civil.

Recueil de jurisprudence du droit administratif et du Conseil d'Etat. - N° 4 - 4^e trimestre.

M. F. M. Remion: L'effet du recours gracieux sur le délai du recours pour excès de pouvoir devant le Conseil d'Etat.

Recueil Dalloz de doctrine, de jurisprudence et de législation. - 44^e cahier. - 31 decembre 1953.

Chr. Gabolde: Les nouveaux pouvoirs d'urgence du juge administratif et le sursis d'exécution.

1^{er} Cahier - 9 janvier 1954.

M. Vasseur: Echelle mobile 53.

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"